

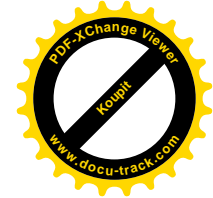
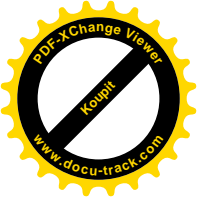
VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANĚ

Osobní bankrot a jeho ekonomický a sociální dopad na dlužníka
Personal Bankruptcy and its Social and Economic Impact on the Debtor

Student: Bc. Kolářová Natálie
Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Natálie Kolářová**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Osobní bankrot a jeho ekonomický a sociální dopad na dlužníka**
Personal Bankruptcy and its Social and Economic Impact on the Debtor

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Insolvenční řízení a základní charakteristika oddlužení
3. Ekonomický a sociální dopad oddlužení na dlužníka
4. Analýza vyhodnocení ekonomických důsledků oddlužení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledku diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2.

KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

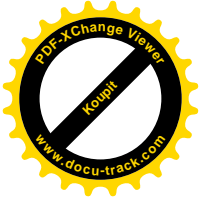
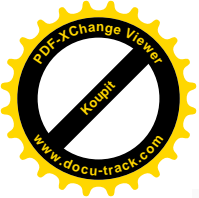
Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

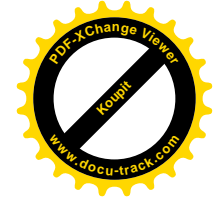
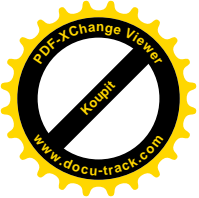
prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„ Prohlašuji, že jsem celou práci, kromě příloh č.1 a č. 2 vypracovala samostatně.“

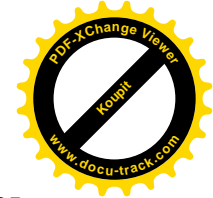
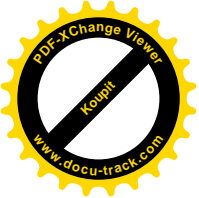
V Ostravě dne 18. dubna 2014

Kolářová Natálie
Bc. Kolářová Natálie

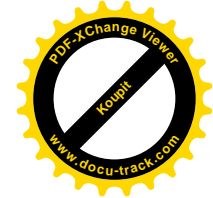
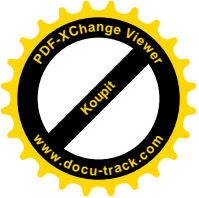

Obsah

Obsah	3
1.Úvod	5
2.Insolvenční řízení a základní charakteristika oddlužení	6
2.1. Insolvenční řízení	6
2.1.1. Insolvenční zákon	7
2.1.2. Úpadek a hrozící úpadek	7
2.1.3. Insolvenční návrh	8
2.1.4. Rozhodnutí o úpadku	8
2.1.5. Způsoby řešení úpadku fyzických osob	9
2.2. Návrh na povolení oddlužení	10
2.2.1. Náležitosti návrhu	10
2.2.2. Nejčastěji vyskytované chyby v návrhu	11
2.2.3. Schválení návrhu oddlužení	11
2.2.4. Zamítnutí návrhu oddlužení	11
2.2.5. Odmítnutí návrhu oddlužení	12
2.3. Pohledávky v insolvenčním řízení	12
2.3.1. Přihlašování pohledávek a podstatné náležitosti přihlášky	12
2.3.2. Přezkoumání přihlášených pohledávek	13
2.3.3. Seznam přihlášených pohledávek	14
2.4. Způsoby oddlužení	14
2.4.1. Zpeněžení majetkové podstaty	15
2.4.2. Splátkový kalendář	16
2.5. Ukončení oddlužení	17
2.5.1. Přeměna oddlužení na konkurs	18
2.5.2. Řádné splnění oddlužení	18
3.Ekonomický a sociální dopad oddlužení na dlužníka	20
3.1. Vývoj v oblasti oddlužení	20
3.1.1. Charakteristika dlužníka	20
3.1.2. Osobní bankroty a podané návrhy v letech 2008-2013	22
3.1.3. Osobní bankroty v regionech	23
3.2. Příčiny vzniku předlužení	24
3.2.1. Ekonomická krize	24

3.2.2. Nezaměstnanost v ČR.....	25
3.2.3. Bankovní a nebankovní instituce.....	26
3.3. Dopady předlužení.....	30
3.3.1. Dopad na dlužníka a jeho rodinu.....	30
3.3.2. Dopad předlužení občanů na zaměstnavatele	32
3.3.3. Dopad na dlužníkovi věřitelé	34
3.4. Preventivní opatření a pomoc v oblasti předlužení	35
3.4.1. Poradenství v oblasti financí.....	36
3.4.2. Ochrana spotřebitele.....	36
3.4.3. Opatření v rámci státní i nestátní sféry	37
3.4.4. Poradna při finanční tísni.....	39
4. Analýza vyhodnocení ekonomických důsledků oddlužení	41
4.1. Případová studie	41
4.1.1. Dlužník KSHK 48 INS 1498/2008.....	41
4.2. Analýza ekonomických důsledků oddlužení	45
4.2.1. Informace o dlužnících	45
4.2.2. Vyhodnocení zjištěných dat prostřednictvím grafického zpracování.....	46
4.2.3. Dílčí závěr	54
5. Závěr.....	55
Seznam použité literatury	57
Seznam zkratek.....	59
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1. Úvod

V současné době, kdy se naše ekonomika nachází v recesi se mnoho podniků, ale především i domácností dostává do nepříznivé finanční situace, která mnohdy vede k předlužení. Tato práce je zaměřena na osobní bankrot nebo-li insolvenci, přestože je tento pojem pro některé jedince zcela neznámý, některé naopak doprovází jejich každodenním životem a musí se s tímto problémem potýkat.

Nelze přesně určit, zda je tento nežádoucí jev odrazem celého ekonomického systému, nebo jednání lidí samotných. Každý z nás se může dostat do situace, kdy přijde o zaměstnání, nebo se dostane do pracovní neschopnosti a musí zabezpečit svou domácnost. Spousta rodin řeší své finanční problémy rychlými půjčkami od nebankovních institucí, u kterých není obtížné si peněžní prostředky obstarat, ale také banky vlivem konkurence snižují kritéria na své zákazníky a poskytují půjčky téměř každému. Ne vždy se však člověk musí dostat do situace, kdy je nezaměstnaný, aby si půjčil peníze. Někteří lidé si chtějí udržet svůj životní standard a půjčují si na věci, jako je auto, dovolená či rekonstrukce bydlení, které si ze svého platu nemohou dovolit. Lidé si však často neuvědomí, že půjčit si peníze je velmi snadné, ale mnohem těžší je tyto prostředky splatit a stávají se předluženými. Ať už je zavinění na kterékoliv straně, tak dopad na dlužníka je vždy negativní. Jedno z neoptimálnějších řešení pro ty, kteří se vyskytnou v takové situaci je oddlužení.

Cílem práce je definovat základní pojmy související s oddlužením, zároveň analyzovat a vyhodnotit zadluženost českých domácností a s tím související sociální a ekonomické dopady na dlužníka.

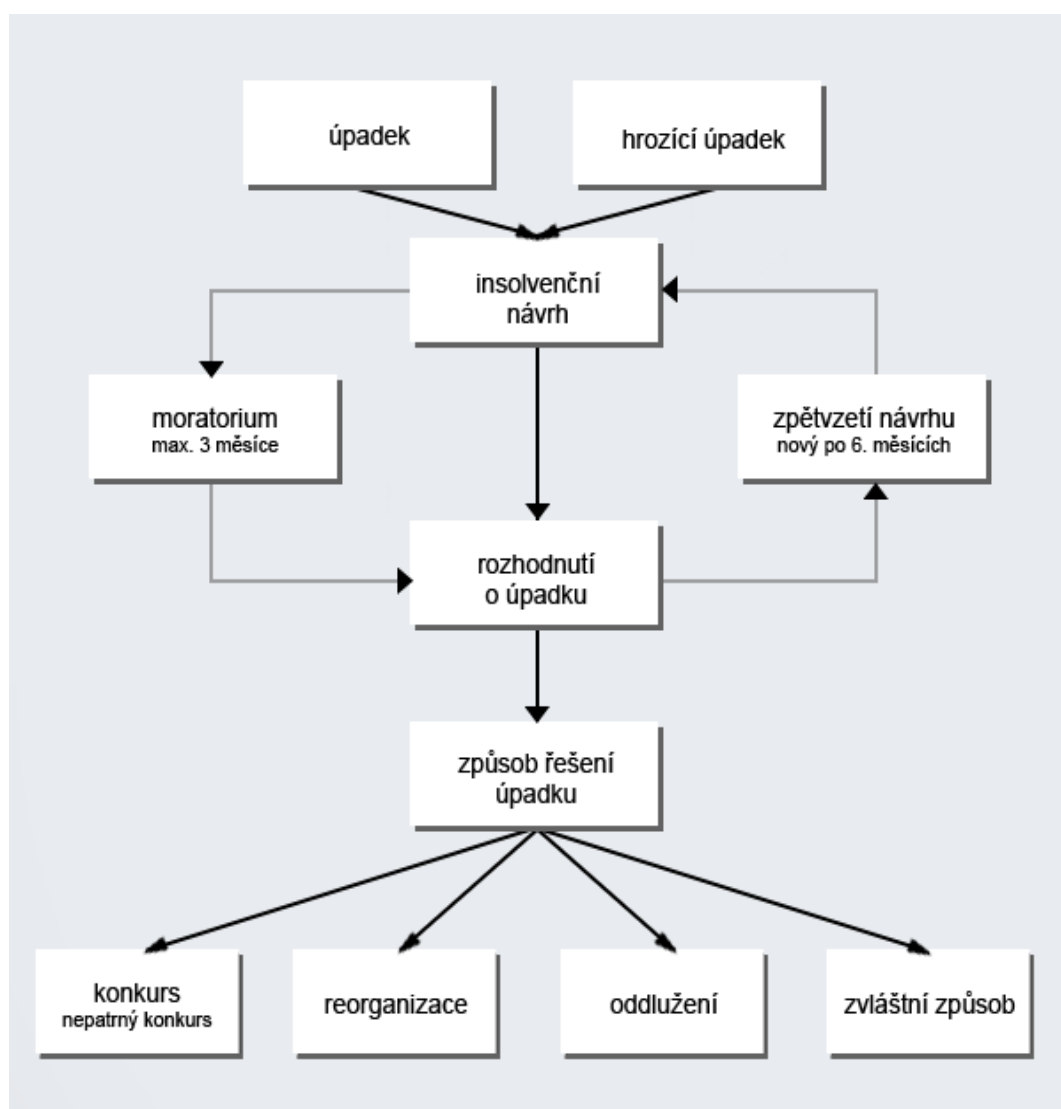
První kapitola této práce obsahuje problematiku oddlužení a definice základních pojmů souvisejících s insolvencí. O příčinách osobního bankrotu a jeho dopadech na domácnosti pojednává kapitola druhá. Třetí kapitola je zaměřena na analýzu a vyhodnocení ekonomických důsledků oddlužení. V této práci bude použita metoda analýzy a komparace.

2. Insolvenční řízení a základní charakteristika oddlužení

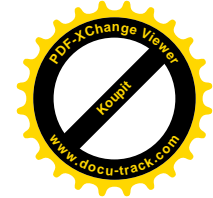
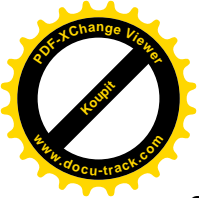
2.1. Insolvenční řízení

Insolvenční řízení je rozsáhlý proces, na jehož počátku je zjištění o úpadku dlužníka, který vede k podání insolvenčního návrhu. Dalším krokem je rozhodnutí o úpadku a následné určení způsobu jeho řešení. Jedním ze způsobů jak řešit úpadek je vyhlášení konkursu na dlužníka, dále reorganizace, která se týká právnických osob a v neposlední řadě je oddlužení, kterým se tato práce bude zabývat. Průběh insolvenčního řízení je znázorněn níže ve schématu 2.1.

Schéma 2.1 – Průběh Insolvenčního řízení

Zdroj: www.businessinfo.cz

2.1.1. Insolvenční zákon

Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení nabyt platnosti dne 1. ledna 2008 a nahradil tak zákon č.328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Hlavním cílem zavedení nového zákona bylo zrychlení insolvenčního řízení, posílení postavení věřitele a zejména zrychlení finančního uspokojení věřitelů.¹ V tomto roce však došlo k rozsáhlé novele insolvenčního zákona, která je publikována ve sbírce zákonů č. 294/2013 a nabyla účinnosti dne 1. ledna 2014. Změny plynoucí z novely se týkají procesních pravidel insolventního řízení, rozhodovací pravomoci věřitelů, jejich uspokojování a také postavení dlužníků v řízení.

Novela insolvenčního zákona je reakce na praktické zkušenosti získané za několik let fungování tohoto zákona.

2.1.2. Úpadek a hrozící úpadek

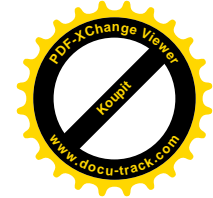
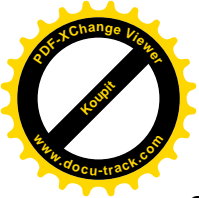
Základním znakem dlužníka v úpadku je počet jeho věřitelů, insolvenční zákon předpokládá, že dlužník má více než jednoho věřitele. Dlužník se dostává do úpadku v důsledku platební neschopnosti, což znamená, že má peněžité závazky po splatnosti po dobu delší než 30 dnů, které není schopen splnit. Platební neschopnost nastává v okamžiku, zastaví-li dlužník platby podstatné části svých závazků, nebo je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo také není-li možné dosáhnout uspokojení splatné peněžité pohledávky výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

Právnícké osoby a podnikatelé se mohou dostat do úpadku v důsledku předlužení. O dlužníkovi v předlužení můžeme hovořit, převyšuje-li souhrn jeho závazků hodnotu jeho majetku.

Pokud lze předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část jeho peněžitých závazků, jedná se o hrozící úpadek.²

¹ HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1.vyd.Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1. str.7

² § 3 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

2.1.3. Insolvenční návrh

K zahájení insolvenčního řízení je potřeba podání insolvenčního návrhu, řízení se zahajuje dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Problematikou návrhu na povolení oddlužení se blíže zabývá kapitola 2.2.

Zahájení řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do dvou hodin od přijetí insolvenčního návrhu. Vyhláška obsahuje označení insolvenčního soudu, navrhovatele, dlužníka, okamžik jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku, jména a příjmení osoby, která jej vydala a den vydání.³

2.1.4. Rozhodnutí o úpadku

V případě, je-li zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku.

Dle § 136 IZ rozhodnutí o úpadku musí obsahovat:

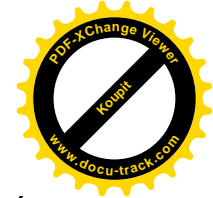
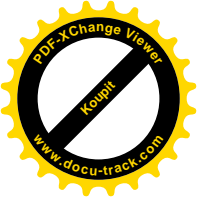
- výrok o tom, že se zjišťuje úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek,
- výrok, jímž insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce,
- údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku,
- výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve lhůtě 2 měsíců,
- výzvu, aby věřitelé insolvenčnímu správci sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na dlužnickových věcech, právech či pohledávkách,
- určení místa a termínu konání schůzky věřitelů a přezkumného jednání,
- vyzvání dlužníků, kteří tak dosud neučinili, aby ve stanovené lhůtě sestavili a odevzdali insolvenčnímu správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů.

Pokud je rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek 30 dní.⁴

Insolvenční soud doručí rozhodnutí o úpadku dlužníkovi, insolvenčnímu a předběžnému správci, insolvenčnímu navrhovateli a osobám, které přistoupily k řízení.⁵

³ §101 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 *o úpadku a způsobech jeho řešení*. ISBN 978-80-7488-021-6.

⁴ Zákon č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 *o úpadku a způsobech jeho řešení*. ISBN 978-80-7488-021-6.

Rozhodnutí o úpadku nabývá účinku v okamžiku jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Vydá-li insolvenční soud toto rozhodnutí, znamená to, že insolvenční návrh byl podán důvodně a dlužník se nachází v úpadku. Tento úpadek bude dále řešen postupy podle insolvenčního zákona.⁶ O způsobech řešení úpadků pojednává následující kapitola.

2.1.5. Způsoby řešení úpadku fyzických osob

Úpadek dlužníka lze podle insolvenčního zákona řešit oddlužením nebo konkursem. Šetrnější způsob řešení úpadku pro dlužníka je oddlužení, pro schválení tohoto způsobu řešení, musí dlužník splňovat několik základních podmínek, které jsou uvedené v kapitole 2.2.3.

Základní charakteristika konkursu:

- dlužník, který se dostane do konkursu, zcela přichází o možnost disponovat s majetkem, který tvoří majetkovou podstatu. Insolvenční správce tento majetek zpeněží a z výnosu poměrně uspokojí zjištěné pohledávky věřitelů,
- neuspokojené pohledávky po skončení konkursního řízení nezanikají, věřitel je oprávněn podat proti dlužníkovi návrh na výkon rozhodnutí, po dobu až 10 let po zrušení konkursu.⁷

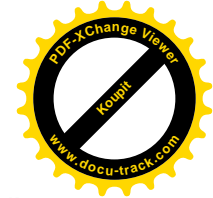
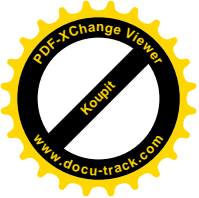
Základní charakteristika oddlužení:

- oddlužení lze provést dvěma způsoby, zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře, v kapitole 2.4 jsou tyto způsoby podrobněji vysvětleny,
- u první způsobu oddlužení se majetek dlužníka zpeněží, v druhém případě se dlužníkovi ponechá stávající majetek k dispozici a dlužník se zaváže splátkovým kalendářem splácet svým věřitelům pravidelně měsíční splátky po dobu 5 let,

⁵ §138 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str. 57

⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str. 95

- po splnění oddlužení rozhodne insolvenční soud o dlužníkově osvobození od dluhů.⁸

2.2. Návrh na povolení oddlužení

Podle § 97 IZ je oprávněn insolvenční návrh podat dlužník, nebo jeho věřitel. V případě hrozícího úpadku, může insolvenční návrh podat jen dlužník.⁹

Zjistí-li dlužník svůj úpadek, není povinen podat návrh na zahájení insolvenčního řízení, ve většině případů podává dlužník návrh pod tlakem exekucí a soudních rozhodnutí prováděných na jeho majetek.¹⁰

Vyplněný insolvenční návrh na povolení oddlužení je v příloze č.1.

2.2.1. Náležitosti návrhu

Návrh musí být v listinné nebo elektronické podobě opatřen úředně ověřeným podpisem, nebo elektronickým podpisem osoby, která jej podala.¹¹ Nebude-li podpis úředně ověřen, insolvenční soud nebude k tomuto návrhu vůbec přihlížet a insolvenční řízení nebude zahájeno. Návrh včetně návodu na jeho vyplnění je ke stažení na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti. V případě, nebude-li návrh podán na předepsaném formuláři, insolvenční soud vyzve dlužníka, aby předložil řádně vyplněný formulář.¹²

Insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí obsahovat označení insolvenčního navrhovatele a dlužníka, popřípadě jejich zástupců. Fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm.

Podá-li dlužník insolvenční návrh, je povinen připojit:

- výpis z rejstříku trestů,
- seznam svého majetku včetně svých pohledávek a uvedením svých dlužníků,

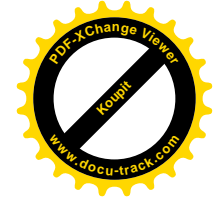
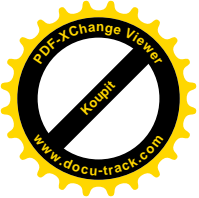
⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str. 111

⁹ Zákon č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

¹⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str. 112

¹¹ § 97 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

¹² MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str. 112

- seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů,
- seznam svých zaměstnanců,
- listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek.¹³

2.2.2. Nejčastěji vyskytované chyby v návrhu

Před tím, než insolvenční soud vydá usnesení o schválení oddlužení dlužníka, musí být podán bezchybný insolvenční návrh na povolení oddlužení.

V současné době je velmi častou chybou v insolvenčním návrhu neuvedení rozhodných skutečností o úpadku dlužníka nebo nedostatečné označení majetku a závazků v povinných seznamech předkládaných navrhovatelem.

2.2.3. Schválení návrhu oddlužení

Základní předpoklad schválení oddlužení je podání bezchybného insolvenčního návrhu, avšak pouhé podání tohoto návrhu dlužníkovi schválení nezaručí, musí také splňovat další podmínky.

Předpoklady pro povolení oddlužení:

- dlužník nemá dluhy z podnikání, tyto dluhy však nebrání v povolení oddlužení, jestliže splňují podmínky 2 odst. §389 IZ.
- nesmí se jednat o opakovaný návrh na povolení oddlužení, překážkou není, pokud byl předchozí návrh odmítnut, nebo řízení bylo zastaveno,
- dlužník bude schopen ze svých příjmů v následujících 5 letech věřitelům uhradit alespoň 30 % jejich zjištěných pohledávek.

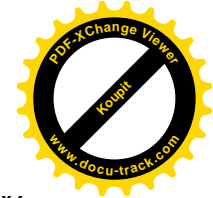
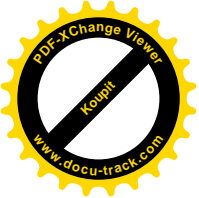
Pouze při splnění těchto podmínek může insolvenční soud povolit a následně i schválit oddlužení.¹⁴

2.2.4. Zamítnutí návrhu oddlužení

V případě, že dlužník nesplňuje podmínky pro povolení oddlužení, které jsou uvedeny v kapitole 2.2.3. soud návrh na povolení zamítne.

¹³ §104 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

¹⁴ Zákon č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

Pokud lze předpokládat, že hodnota plnění, kterou při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé, bude menší než 30 %, lze tuto skutečnost řešit darovací smlouvou, nebo písemným souhlasem věřitelů. Darovací smlouvou se dárce zavazuje poskytnout dlužníkovi peněžitě plnění v takové výši, aby hodnota plnění přesahovala 30%. V písemném souhlasu věřitelé schvalují, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky.¹⁵

2.2.5. Odmítnutí návrhu oddlužení

Insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný nebo neurčitý se považuje za vadný a soud tento návrh odmítne.

V případě podání insolvenčního návrhu bez požadovaných příloh, nebo neobsahuje veškeré potřebné náležitosti, insolvenční soud vyzve navrhovatele k jejich doplnění a odstranění vad. Lhůta pro odstranění těchto vad je podle IZ 7 dnů. Pokud ve stanovené lhůtě není insolvenční návrh opraven, soud návrh na povolení oddlužení odmítne.¹⁶

2.3. Pohledávky v insolvenčním řízení

V insolvenčním řízení je věřitel hlavním subjektem, jedná se o jeho práva a uspokojení. Cílem každého věřitele je dosáhnout co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů.¹⁷

2.3.1. Přihlašování pohledávek a podstatné náležitosti přihlášky

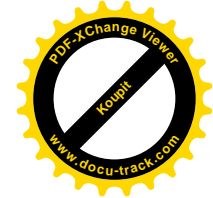
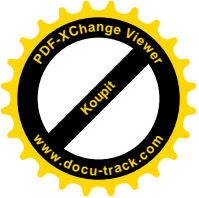
Pokud má věřitel zájem na uspokojení své pohledávky, má povinnost po zahájení insolvenčního řízení uplatnit svou pohledávku přihláškou. Při zahájení insolvenčního řízení soud vyzývá věřitele, kteří chtějí uplatnit své pohledávky, aby podali přihlášku, tuto výzvu lze učinit i samostatně v průběhu insolvenčního řízení. Pro věřitelé je podstatné zveřejnění vyhlášky, od tohoto okamžiku jsou informace zjistitelné na úřední desce insolvenčního soudu a v insolvenčním rejstříku.¹⁸

¹⁵ §395 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

¹⁶ §128 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

¹⁷ HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1.vyd.Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1. str.17

¹⁸ HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1.vyd.Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1. str. 33

Podle § 136 IZ činí lhůta k přihlášení pohledávek 30 dnů, je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení.¹⁹ K přihláškám, které jsou podány později insolvenční soud nepřihlíží a pohledávky se neuspokojují.²⁰

V § 174 IZ je uvedeno, že přihláška pohledávky musí kromě obecných náležitostí obsahovat důvod vzniku a výši přihlašované pohledávky. Jde-li o zajištěnou pohledávku, musí věřitel uvést, zda uplatňuje právo na její zajištění a označit druh zajištění a dobu jeho vzniku.²¹

Věřitel je povinen k přihlášce připojit:

- kopie smluv,
- kopie soudních nebo jiných rozhodnutí,
- kopie dalších listin, dokládající údaje uvedené v přihlášce,
- PO je povinna doložit svou existenci výpisem z obchodního rejstříku,
- pokud je věřitel zastoupen, musí být k přihlášce připojena plná moc.²²

Věřitel může podat přihlášku pohledávky pouze na předepsaném formuláři, podobu tohoto formuláře zveřejňuje ministerstvo spravedlnosti a je bezplatně ke stažení na webových stránkách justice.cz. Přihláška včetně příloh se doručuje ve dvojím vyhotovení u insolvenčního soudu.²³ Vyplněný formulář k přihlášce pohledávky je v příloze č.2.

2.3.2. Přezkoumání přihlášených pohledávek

Bude-li po přezkoumání postupem podle IZ přihlášená pohledávka zjištěná tak, že skutečná výše přihlášené pohledávky činí méně než 50 % přihlášené částky, k této pohledávce se nebude přihlížet ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna. To neplatí v případě, záviselo-li rozhodnutí insolventního soudu o výši přihlášené pohledávky na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu.²⁴

¹⁹ Zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

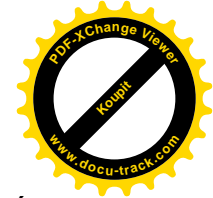
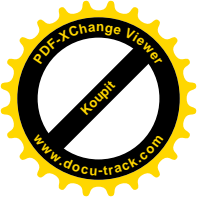
²⁰ §173 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

²¹ Zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

²² MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str.72

²³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str.71

²⁴ §178 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

Nelze-li přihlášku přezkoumat pro její vady nebo nedostatky, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do 15 dnů. K přihláškám, které nebudou včas a řádně doplněny nebo opraveny insolvenční soud nepřihlíží.²⁵

Jestli-že v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, kdy se k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné a které se doručuje zvlášť přihlášenému věřiteli, dlužníkovi a insolvenčnímu správci. Odvolání proti němu může podat pouze přihlášený věřitel.²⁶

2.3.3. Seznam přihlášených pohledávek

Insolvenční správce přezkoumá podané přihlášky pohledávek podle přiložených dokladů a vyzve dlužníka, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil. Poté insolvenční správce sestaví seznam přihlášených pohledávek, včetně vyjádření dlužníka. Dlužník sepíše do seznamu, zda pohledávku uznává, nebo uvede důvody pro které pohledávku popírá.²⁷

Do seznamu pohledávek se nezařazují pohledávky, ke kterým se nepřihlíží, které jsou vyloučené z uspokojené a další pohledávky u kterých to stanoví IZ. Např. Pohledávky za majetkovou podstatou §168 a jiné postavené na roveň §169.

Insolvenční správce sestavuje seznam po skončení lhůty k podání přihlášek pohledávek a v dostatečném předstihu před termínem konání přezkumného jednání. Tento seznam insolvenční soud zveřejní nejpozději 15 dnů před dnem konání přezkumného jednání, má-li se tento den konat 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, soud zveřejní seznam nejpozději 10 dnů před dnem jednání.²⁸

2.4. Způsoby oddlužení

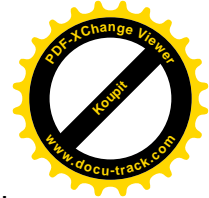
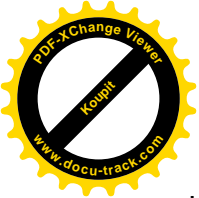
Dlužník je oprávněn ve svém návrhu na povolení oddlužení navrhnout, jakou formou má být oddlužení provedeno, avšak tímto návrhem věřitelé nejsou vázáni. Nezajištění věřitelé, kteří včas podali přihlášku své pohledávky a nejsou ve vztahu

²⁵ §188 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

²⁶ §185 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

²⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str.77

²⁸ §189 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

k dlužníkovi osobou blízkou, rozhodují o formě oddlužení na schůzi věřitelů. Způsob oddlužení je přijat, hlasovala-li pro něj nadpoloviční většina věřitelů. Pokud věřitelé nevyberou žádnou formu oddlužení, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud.²⁹

Podle insolvenčního zákona existují dvě formy oddlužení, oddlužení ve formě splátkového kalendáře, nebo zpeněžení majetkové podstaty. Obě dvě formy jsou přiblíženy v následujících kapitolách.

2.4.1. Zpeněžení majetkové podstaty

V případě, že insolvenční návrh podal dlužník, náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil v okamžiku zahájení insolvenčního řízení. Podá-li návrh věřitel, do majetkové podstaty náleží majetek, který dlužník vlastní v okamžiku kdy nastaly účinky předběžného opatření, účinky rozhodnutí o úpadku a také majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky těchto rozhodnutí.³⁰

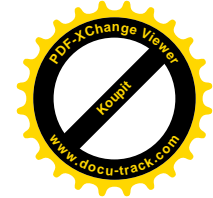
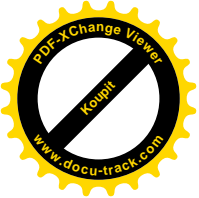
Podle § 206 IZ majetkovou podstatu tvoří zejména:

- peněžní prostředky,
- věci movité a nemovité,
- podnik,
- soubor věcí a věci hromadné,
- vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů,
- akcie, směnky, šeky a jiné CP,
- obchodní podíl,
- dlužníkovi peněžité i nepeněžité pohledávky,
- dlužníková mzda nebo plat,
- další práva a jiné majetkové hodnoty, mají-li penězi ocenitelnou hodnotu.³¹

²⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str.115

³⁰ §205 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

³¹ §206 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

Podle § 398 IZ má zpeněžení majetkové podstaty při oddlužení stejné účinky jako zpeněžení majetkové podstaty v konkursu.³² Základním rozdílem však je, že do majetkové podstaty při oddlužení patří pouze majetek, který měl dlužník v okamžiku schválení této formy oddlužení.³³

Insolvenční správce má dispoziční právo k majetkové podstatě dlužníka, majetek je správcem zpeněžen a z výnosu jsou poměrně uspokojeny zjištěné pohledávky věřitelů. Míra uspokojení věřitelů závisí na výtěžku získaném zpeněžením.³⁴

2.4.2. Splátkový kalendář

Rozhodne-li soud, že oddlužení bude formou splátkového kalendáře, dlužník je povinen měsíčně po dobu 5 let splácet svým nezajištěným věřitelům určenou částku ze svých příjmů. Insolvenční správce tuto částku rozvrhne mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek. Správce sestaví splátkový kalendář, který musí být schválen insolvenčním soudem.

Při rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře insolvenční soud:

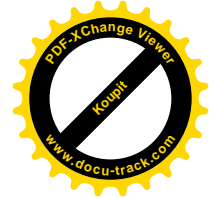
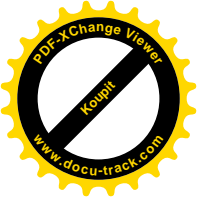
- uloží dlužníkovi, aby po dobu 5 let prostřednictvím insolvenčního správce platil nezajištěným věřitelům k určitému dni měsíce stanovenou částku z příjmů a současně stanoví termín první splátky,
- označí příjmy, ze kterých by měl dlužník uhradit první splátku,
- označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasí, že hodnota plnění jejich pohledávek bude nižší než 30 % a uvede nejnižší hodnotu plnění,
- přikáže plátcí mzdy, nebo jiného příjmu dlužníka, aby prováděl stanovené srážky a nevyplácel je dlužníkovi.³⁵

³² § 398 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1. ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

³³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str.118

³⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str.119

³⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str.116

Při sestavení splátkového kalendáře je nezbytné vypočítat nezabavitelnou část dlužníkovy mzdy, tedy tu část mzdy, která dlužníkovi zůstane po odečtení splátek. Pro uspokojení pohledávek věřitelů je určena pouze zabavitelná část mzdy.

Nezabavitelná částka, která musí být dlužníkovi vždy vyplácena, je odvozena:

- ze životního minima jednotlivce podle § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, které činí 3 410 Kč,³⁶
- z normativních nákladů na bydlení jednotlivce v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy a stanovených pro obec, která má 50 000 až 99 999 obyvatel podle § 26 zákona č. 117/1995 Sb., o státní a sociální podpoře, tato částka činí 5 873 Kč.³⁷

Nezabavitelná částka na osobu tedy činí $\frac{2}{3}$ z částky 9 283 Kč, tj. 6 188,67 Kč. U dlužníka, který je povinen poskytovat výživné činí nezabavitelná částka $\frac{1}{4}$ z částky 6 188,67, tj. 1 547,17 Kč, tato částka se započte tolikrát, kolikrát má dlužník povinnost poskytovat výživné. Celková nezabavitelná částka se zaokrouhuje na celé koruny nahoru.

Od 1. ledna 2014 došlo ke zvýšení normativních nákladů na bydlení, podle § 4 nařízení vlády č. 595/2006 Sb. se nová výše nezabavitelné částky poprvé použije při zúčtování mezd za leden 2014, tedy ve výplatním termínu v únoru 2014.³⁸

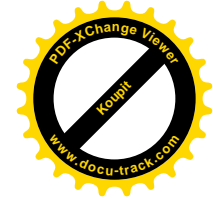
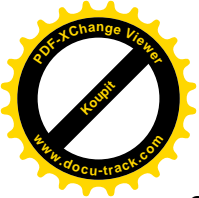
2.5. Ukončení oddlužení

Dlužník, kterému bylo schváleno oddlužení, musí plnit podstatné povinnosti vyplývající z Insolvenčního zákona. V případě, že dlužník tyto povinnosti není schopen plnit, rozhodnutí o schválení oddlužení může být insolvenčním soudem v průběhu insolvenčního řízení zrušeno a zároveň rozhodnuto o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem. V opačném případě bude dlužník po 5 letech osvobozen od svých dluhů.

³⁶ Zákon č. 110/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu.

³⁷ Zákon č. 117/1995 Sb. ze dne 26. května 1995 o sociální podpoře.

³⁸ Nařízení vlády č. 595/2006 sb. ze dne 12. prosince 2006 o o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

2.5.1. Přeměna oddlužení na konkurs

Podle § 418 IZ insolvenční soud schválené oddlužení zruší a rozhodne o způsobu řešení úpadku konkursem, jestliže:

- dlužník neplní podstatné povinnosti vyplývající ze schváleného způsobu oddlužení,
- nebude možné splnit podstatnou část splátkového kalendáře,
- v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníkovi po schválení oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, anebo
- to navrhne dlužník.

Vyjdou-li po schválení oddlužení najevo okolnosti, které vedou k nepoctivému záměru, insolvenční soud schválení oddlužení také zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem.

Insolvenční soud vydá rozhodnutí o řešení úpadku konkursem, učiní tak až po projednání s dlužníkem, insolvenčním správcem, věřitelským výborem a věřitelem, který zrušení oddlužení navrhl.³⁹

2.5.2. Řádné splnění oddlužení

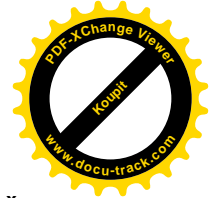
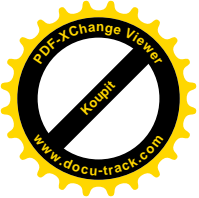
Splní-li dlužník řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, insolvenční soud dlužníka osvobodí od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení. Rozhodnutí vydá insolvenční soud pouze na návrh dlužníka. Osvobození se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo a na věřitele, kteří své pohledávky měli přihlásit, ale neučinili tak.⁴⁰

Podmínky pro přiznání osvobození od dluhů:

- v případě oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty, záleží na výtěžku dosaženém zpeněžením majetkové podstaty, pro osvobození musí být uspokojení vyšší než 30 % zjištěných pohledávek,
- pokud bylo oddlužení realizováno ve formě splátkového kalendáře, insolvenční soud dlužníka od placení dluhů osvobodí, pokud za 5 let

³⁹§418 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

⁴⁰§14 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

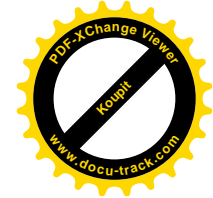
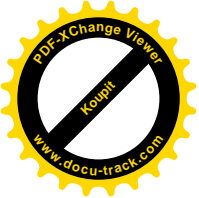
uspokojil pohledávky věřitelů alespoň v rozsahu 30 % a plnil-li řádně své povinnosti.

Nastane-li situace, že se dlužníkovi nepodaří uhradit věřitelům předepsaných 30 % zjištěných pohledávek, bude insolvenční soud zkoumat příčinu. Dlužníka od dluhů osvobodí v případě, prokáže-li, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku jeho zavinění a zároveň částka, kterou věřitelé obdrželi, není nižší než částka, kterou by dostali v případě řešení úpadku konkursem.⁴¹

V § 425 IZ je uvedeno, že po uplynutí 5 let od nabytí právní moci rozhodnutí, jimž bylo skončeno insolvenční řízení, vyškrtně insolvenční soud dlužníka ze seznamu dlužníků. Tímto budou všechny údaje o dlužníkovi v insolvenčním rejstříku znepřístupněny.⁴²

⁴¹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5. str. 120

⁴² §425 zákona č. 182/2006 Sb. ze dne 1.ledna 2008 o úpadku a způsobech jeho řešení. ISBN 978-80-7488-021-6.

3. Ekonomický a sociální dopad oddlužení na dlužníka

3.1. Vývoj v oblasti oddlužení

Institut oddlužení byl vytvořen na konci devadesátých let minulého století, tyto možnosti začaly rodiny využívat zejména od roku 2002 v souvislosti s růstem ekonomiky. Také bankovní i nebankovní instituce začaly současně s rozvojem úvěrového trhu vytvářet své vlastní mechanismy, které je měly chránit před morálním hazardem klientů, ale také klienty před jejich vlastní nezodpovědností.

Vývoj zadluženosti domácností v ČR lze sledovat již od roku 2001, podle dat z bankovních registrů klientských informací a od roku 2004 také podle dat z nebankovních registrů. V první polovině roku 2013 využívá tyto registry sloužící zejména pro ověřování bonity a důvěryhodnosti klientů 54 společností. Díky tomu umožňují registry nejen sledovat aktuální vývoj zadluženosti rodina, ale také analyzovat budoucí dopady v oblasti osobních bankrotů.⁴³

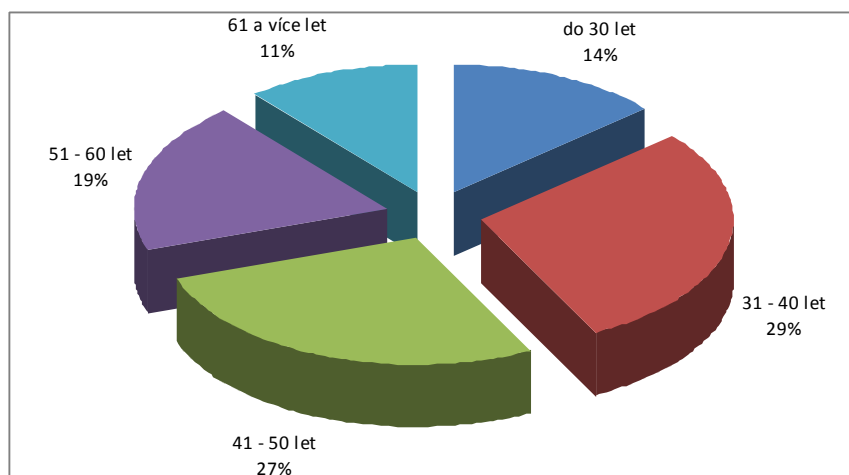
3.1.1. Charakteristika dlužníka

V podmínkách ekonomické krize se stále více lidí dostává do pozice dlužníka a mnozí z těchto dlužníků se dostávají do situace, kdy nejsou schopni splácet své závazky. Nelze přesně určit, jaké jsou typické vlastnosti dlužníka, který na sebe vyhlásil osobní bankrot, ale následující grafy nám přiblíží charakteristiku osob, které se v této situaci nachází.

V prvním grafu je zobrazena věková struktura osob, u nichž bylo povoleno oddlužení v roce 2013. Nejpočetnější skupinou jsou dlužníci ve věku od 31 do 40 let. Věková struktura v roce 2013 se oproti roku 2012 mírně změnila, ve skupinách od 31 a od 41 let se zvýšil počet povolených oddlužení o 1%. Naopak ve skupinách od 51 let a nad 60 let je mírný procentní pokles povolených oddlužení.

⁴³KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER, L. SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v české republice v období 2008-2013* 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1. str. 39

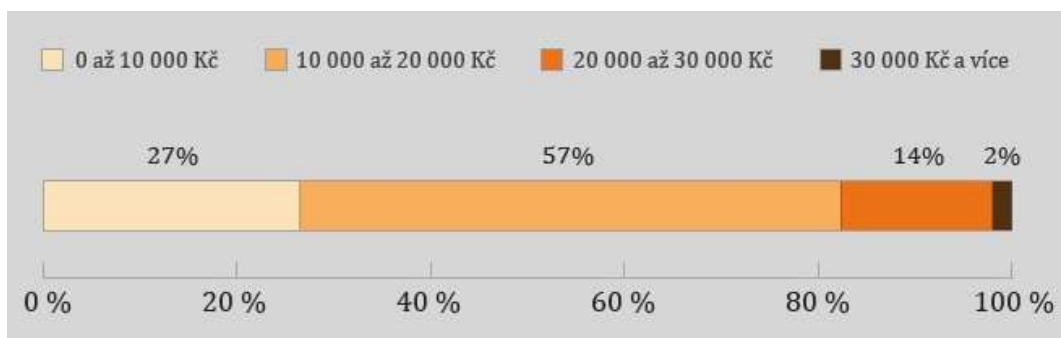
Graf 3.1 – Věková struktura dlužníků v roce 2013

Zdroj: Creditreform.cz

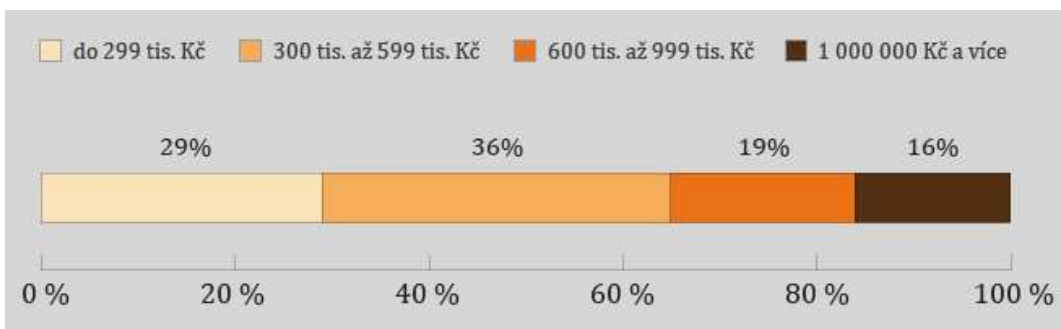
Následující dva grafy ukazují čistý měsíční příjem a výši celkového dluhu člověka, který žádá o osobní bankrot.

Graf 3.2 – Čistý měsíční příjem člověka, který žádá o osobní bankrot

Zdroj: Poradna při finanční tísni

Graf 3.3 – Výše celkového dluhu člověka, který žádá o osobní bankrot

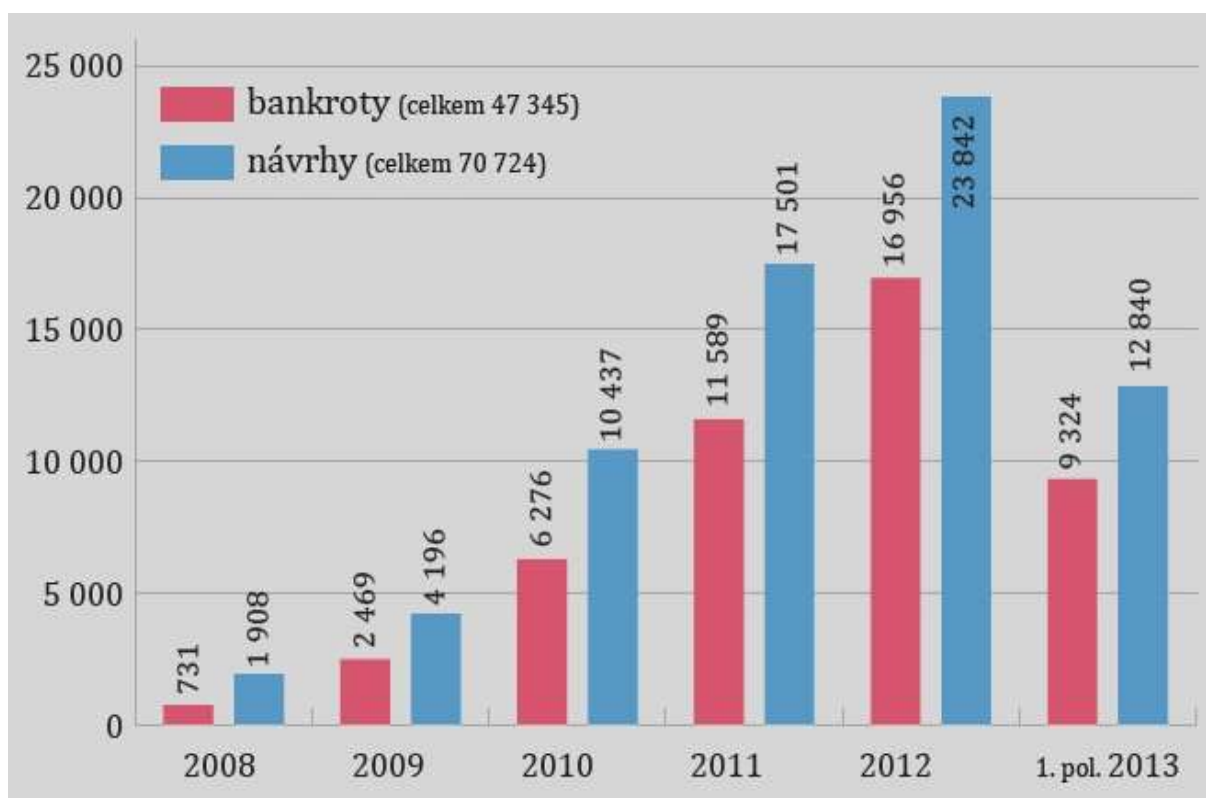
Zdroj: Poradna při finanční tísni

3.1.2. Osobní bankroty a podané návrhy v letech 2008-2013

Celkový počet návrhů na vyhlášení osobního bankrotu i schválených osobních bankrotů každým rokem roste, ale nárůst není tak dramatický. Ihned po zavedení možnosti podání návrhů, využili dlužníci této příležitosti a došlo tak k rychlému nárůstu podaných návrhů jak v české republice, tak v ostatních zemích. Poté, co došlo k vyčerpání případů, u kterých byl osobní bankrot jedinou možností, docházelo k mírnému zpomalení růstu osobních bankrotů. S růstem informovanosti o možnosti vyhlášení osobního bankrotu se dynamika počtu vyhlášených osobních bankrotů opět zvyšuje.⁴⁴

Počty osobních bankrotů a podaných návrhů v České republice v období od roku 2008 až do roku 2013 jsou znázorněny v grafu 3.4.

Graf 3.4 - Osobní bankroty a podané návrhy v letech 2008-2013

Zdroj: Cribis.cz

⁴⁴ KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER, L. SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v české republice v období 2008-2013*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1. str. 43

3.1.3. Osobní bankroty v regionech

Dle bydliště navrhovatele vyhláshuje osobní bankrot příslušný krajský soud. Kraje se liší počtem obyvatel, což počet bankrotů jistě ovlivňuje, pro lepší zachycení situací v krajích se počet bankrotů přepočítává na 10 tisíc obyvatel.⁴⁵

Hlavní město Praha eviduje jeden z nejvyšších počtů bankrotů, avšak při přepočtu na 10 tisíc obyvatel vykazuje nejnižší počet vyhlášených bankrotů. Na druhém místě je kraj Vysočina, který má jako jediný kraj v každém roce nižší hodnoty.

V opačném případě kraj, který má nejvyšší počet vyhlášených bankrotů na 10 tisíc obyvatel je kraj Karlovarský.

V grafu 3.5 jsou zobrazeny osobní bankroty v jednotlivých regionech přepočtené na 10 tisíc obyvatel.

Graf 3.5 – Osobní bankroty podle krajů

Zdroj: Cribis.cz

⁴⁵ KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER, L. SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v české republice v období 2008-2013* 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1. str.44

Pro lepší orientaci jsou v následující tabulce 3.1 uvedeny přesné počty podaných návrhů v jednotlivých krajích od roku 2008 až do roku 2013 a následně přepočteny na 10 tisíc obyvatel.

Tab. 3.1 – Osobní bankroty podle krajů

Kraj	Počet osobních bankrotů od 2008 do května 2013	Počet osobních bankrotů na 10 tisíc obyvatel kraje
Praha	1 953	15,8
Středočeský kraj	5 023	39,5
Jihočeský kraj	2 154	33,9
Plzeňský kraj	3 091	54,1
Karlovarský kraj	2 904	95,7
Ústecký kraj	6 561	79,2
Liberecký kraj	1 973	45,0
Královéhradecký kraj	3 836	69,2
Pardubický kraj	2 167	42,0
Vysočina	1 057	20,6
Jihomoravský kraj	3 507	30,1
Olomoucký kraj	3 093	48,4
Zlínský kraj	1 701	28,9
Moravskoslezský kraj	6 582	53,4
Nezjištěno	372	-
Celkem	45 974	43,8

Zdroj: Cribis.cz

3.2. Příčiny vzniku předlužení

Individuálními příčinami předluženosti domácností je náhlý pokles příjmů, náhlý růst výdajů či trvale nízké příjmy. Nejvíce uváděnou příčinou předlužení je ztráta zaměstnání, popřípadě snížení příjmů a dlouhodobá nemoc. V důsledku ekonomické krize, která postihla nejen Českou republiku a dalších negativních ekonomických jevů je nezaměstnanost v ČR stále vysoká. Svůj podíl na předlužování obyvatel mají také bankovní a zejména nebankovní instituce, které velmi snadno poskytují půjčky a úvěry svým klientům.

3.2.1. Ekonomická krize

Jednou z příčin vysoké nezaměstnanosti je hospodářská krize, dlouhá a hluboká krize má značný dopad na životní úroveň člověka. Hlavním charakteristickým rysem ekonomické krize je pokles poptávky, spotřebitelé méně nakupují a poptávku přesouvají na statky s nižší cenou, což způsobuje prudce klesající zisky firem. Firmy jsou nuceny snížit ceny, omezit výrobu, investice i

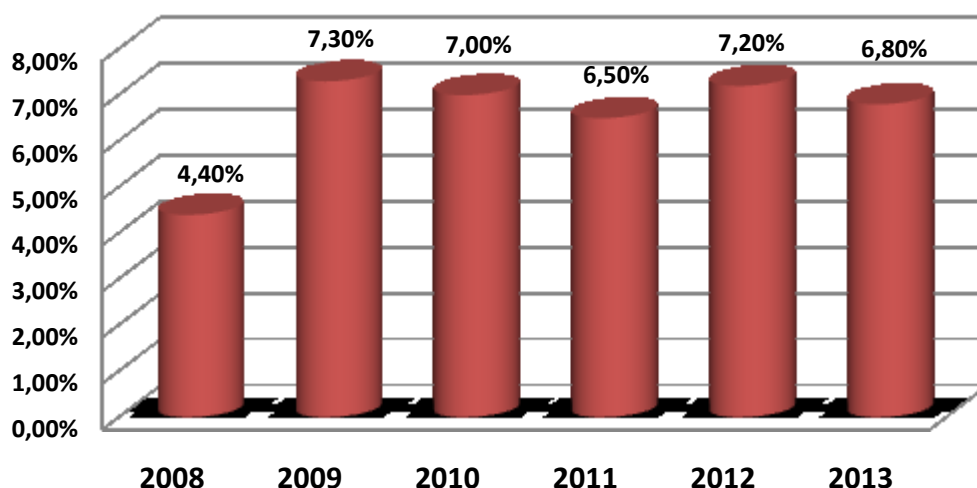
zaměstnanost. Snížení výroby nejprve vede ke zkracování pracovní doby a poté k propouštění zaměstnanců, tedy ke zvýšení nezaměstnanosti. Na problematiku nezaměstnanosti je zaměřena následující kapitola.⁴⁶

3.2.2. Nezaměstnanost v ČR

V České republice počet lidí bez práce stále roste, na začátku roku 2013 bylo bez práce téměř 586 tisíc občanů, v lednu roku 2014 se počet nezaměstnaných zvýšil na 629 tisíc.⁴⁷ Graf 3.6 zobrazuje míru nezaměstnanosti v ČR za posledních pět let.

Graf 3.6 – Míra nezaměstnanosti v ČR

Míra nezaměstnanosti ČR v letech 2008-2013

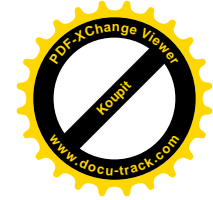
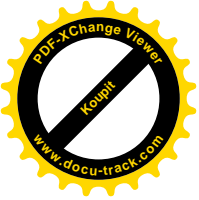
Zdroj: český statistický úřad

Dlouhodobou nezaměstnaností více postiženy ženy, obtížněji hledají uplatnění na trhu práce také osoby, které se vracejí z výkonu trestu, matky samoživitelky, lidé s nízkou kvalifikací či cizinci.

S nezaměstnaností jsou také spojeny jevy materiální a sociální deprivace, nezaměstnané osoby klesají pod životní úroveň. Tito lidé se tak postupně ocitají

⁴⁶MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2 vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 171 s. ISBN 80-901424-9-4. str.38

⁴⁷ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. CZSO: *Zaměstnanost, nezaměstnanost – měsíční údaje* [online] CZSO [10.3.2014] Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_nezamestnanost_prace

v sociální izolaci a stávají se vyloučenými ze sociálních vztahů, nezaměstnanost se také nepříznivě odráží na zdravotním stavu a psychické pohodě člověka.⁴⁸

Nezaměstnanost způsobuje předlužení ve dvou ohledech, v prvním z nich se jedná o situaci, kdy nezaměstnaný člověk využívá nebankovních půjček k udržení své dosavadní spotřeby i v období kdy je bez práce a tyto prostředky poté není schopen splácet. V druhém případě se jedná o neschopnost splácet své závazky v důsledku ztráty příjmů, vzniklé v době, kdy měl člověk zaměstnání a dávky v nezaměstnanosti většinou nejsou schopny tyto závazky pokrýt.⁴⁹

3.2.3. Bankovní a nebankovní instituce

Banky patří mezi největší poskytovatele finančních prostředků a jsou rovněž nejčastějšími věřiteli v insolvenčním řízení. V posledních letech došlo také k výraznému růstu spotřebitelských úvěrů poskytovaných nebankovními institucemi. Každým rokem dochází k růstu nově poskytnutých bankovních i nebankovních úvěrů, což má za následek zvyšující se počet osob, které nezvládají splácet své půjčky. V bankovních a nebankovních registrech je zapsána celá platební historie člověka, tyto registry nám pomáhají orientovat se v zadluženosti občanů ČR.

Největší problémy mají lidé se splácením krátkodobých půjček a spotřebitelských úvěrů, ale roste i počet obyvatel, kteří nedokážou včas hradit splátky hypotéky. Svou určitou roli v růstu poskytnutých spotřebitelských úvěrů nebankovními institucemi má i internet, jehož prostřednictvím roste zájem o virtuální úvěrové karty.⁵⁰ Podle informací nebankovních firem každý osmý klient nesplácí své půjčky. Pokud se člověk dostane do potíží se splácením svých dluhů, ve většině případů jako první nesplácí ty z nich, které neohrožují kvalitu jeho života, což jsou většinou krátkodobé spotřebitelské úvěry. To vše má za následek zvyšující se počet osobních bankrotů.

⁴⁸ EVROPSKÝ ROK BOJE PROTI CHUDOBE A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ. EY2010: *Předlužení* [online] Dostupné z: <http://www.ey2010.cz/predluzeni/>

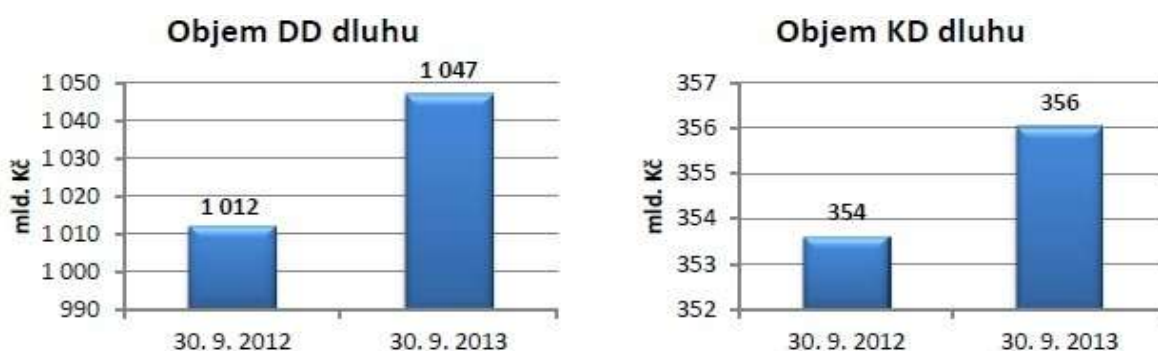
⁴⁹ GAJDOŠÍKOVÁ, Kateřina. *Osobní bankrot a jeho ekonomický a sociální dopad na dlužníka*. Ostrava 2011. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra účetnictví a daně.

⁵⁰ KALÁB, Vladimír. Růst půjček táhne internet. *Lidové noviny*. 2011 roč. 24, č.144. s.14. ISSN 0862-5921.

Téměř třetina dospělých Čechů je zavázána určitou formou úvěru, v roce 2012 mělo problém se splácením svých půjček přibližně 300 tisíc občanů.⁵¹ Porovnání poskytnutých dlouhodobých a krátkodobých úvěrů v letech 2012 a 2013, podle informací z bankovního a nebankovního registru jsou zobrazeny v grafech 3.7, 3.8 a 3.9.

Bankovní a nebankovní registr klientských informací evidoval koncem třetího čtvrtletí roku 2013 celkový dluh ve výši 1,4 bilionu Kč, dluh mělo téměř 2,9 milionu klientů. Téměř 640 tisíc klientů mělo dlouhodobý dluh a více než 2,5 milionů dluh krátkodobý, oba typy úvěru zároveň pak mělo téměř 310 tisíc dlužníků.⁵²

Graf 3.7 – Objem dlouhodobých a krátkodobých úvěrů

Zdroj: Bankovní a nebankovní registr klientských informací

Graf 3.8 – Počet klientů dlouhodobých a krátkodobých úvěrů

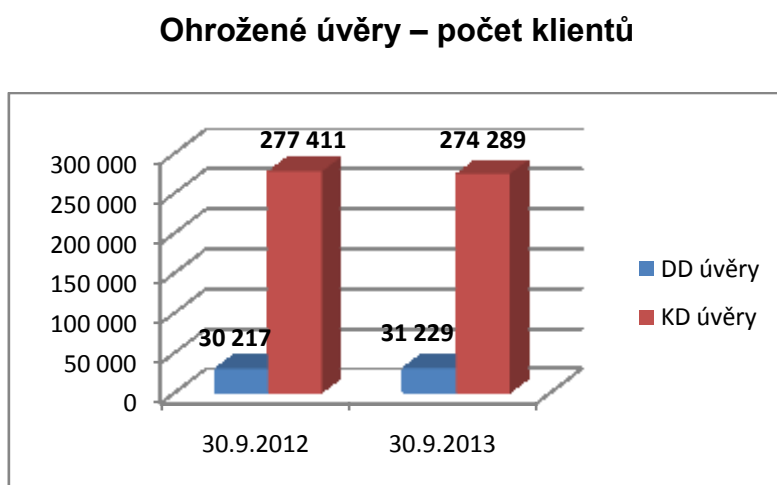
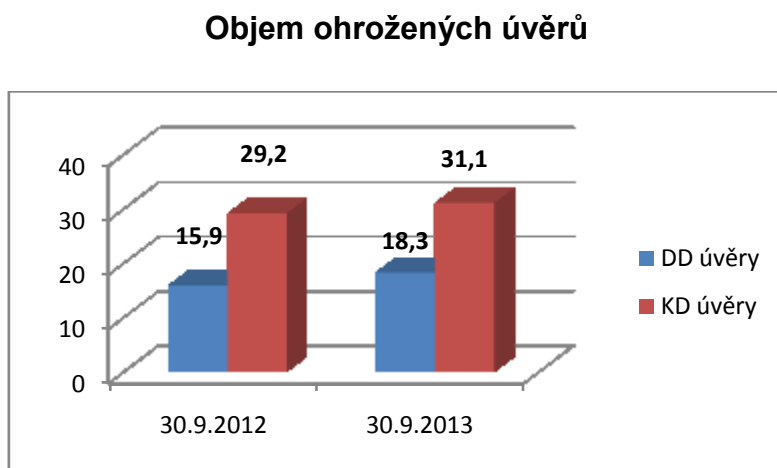
Zdroj: Bankovní a nebankovní registr klientských informací

⁵¹ JÚZLOVÁ, Petra. 300 000 Čechů nezvládá splácet své půjčky. *Lidové noviny*. 2013, roč.26, č.47. s.1. ISSN 0862-5921.

⁵² BANKOVNÍ A NEBANKOVNÍ REGISTR. CRIF: Úvěrový barometr k 30.9.2013 [online]. Dostupné z: <http://www.crif.cz/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr/Pages/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr---%C4%8Derven-2010.aspx>

Koncem třetího čtvrtletí roku 2013 dosáhla částka dluhů, které jsou 3 měsíce po splatnosti výše 49,4 miliard Kč a na celkovém objemu dluhů se podílela 4 %. Počet klientů s ohroženým dlouhodobým úvěrem se na celkovém počtu klientů podílel 5 % a v případě krátkodobých úvěrů 11 %. ⁵³

Graf 3.9 – Ohrožené úvěry

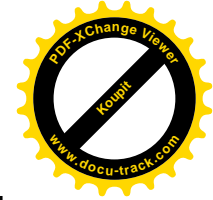
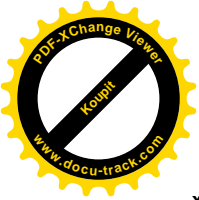

Zdroj: Bankovní a nebankovní registr klientských informací

Příklady postupů některých nebankovních společností

U společnosti Profireal musí klient podepsat smlouvu na úvěr ve výši 16 500 Kč, aby na ruku dostal pouhých 6 000 Kč. Zbytek tvoří poplatek za uzavření smlouvy ve výši 1 900 Kč a navýšení. Smlouva přitom obsahuje ustanovení, že za sepsání

⁵³ BANKOVNÍ A NEBANKOVNÍ REGISTR. CRIF: *Úvěrový barometr k 30.9.2013* [online]. Dostupné z: <http://www.crif.cz/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr/Pages/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr---%C4%8Derven-2010.aspx>

žádosti nejsou vybírány žádné poplatky. Hotovostní půjčka by ve skutečnosti byla přeplacena 2,75x, přestože RPSN vychází „pouze“ 161,4%. V případě nezaplacení splátky hrozí klientům pokuty a to 8, resp. 13 % z výše neuhrazené splátky plus v případě delšího prodlení navíc 50 % z částky úvěru.

Společnost Smart Finance požaduje, aby byl například úvěr ve výši 10 000 Kč zajištěn ledničkou, myčkou a televizí, jejichž souhrnná hodnota je stanovena na pouhé 3 000 Kč. Součástí smlouvy je rovněž ujednání o okamžité exekuci zástavy v případě zpoždění byť jen jediné splátky. Cena za schválení půjčky je v takovém případě 2 996 Kč. V případě nezaplacení splátky hrozí klientům pokuty plus zákonný úrok z prodlení a paušál na náklady vymáhání 20 % z částky úvěru, nejméně však 2 000 Kč.⁵⁴

Přitom podle §6 zákona č.145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů smlouva musí obsahovat informace uvedené jasným, výstižným a zřetelným způsobem. Je-li část smlouvy určena odkazem na obecné podmínky, musí věřitel ke smlouvě připojit jen takovou část obchodních podmínek, která se týká uzavírané smlouvy. Použita velikost písma nesmí být menší než ve smlouvě.

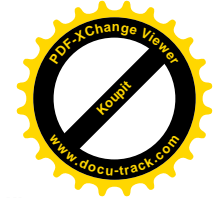
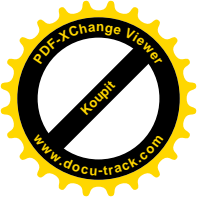
Právní předpisy neomezují maximální výši roční procentní sazby nákladů nebo-li RPSN, ale podle zákona č.321/2001 Sb. je povinnost uvádět informaci o RPSN s přesností minimálně na jedno procentní místo. Pokud poskytovatel půjčky nebo úvěru RPSN neuvede, hrozí mu pokuta od České obchodní inspekce až 1 milión korun.

Od roku 2014 je nově zavedena právní úprava lichvy v rámci občanského práva, kterou obsahuje Nový občanský zákoník, a to v podobě lichevní smlouvy.

Znaky zakázané lichevní smlouvy podle NOZ lze vymezit následovně:

- hrubý nepoměr vzájemného plnění,
- tíseň, nezkušenost, rozumová slabost, rozrušení nebo lehkomyšlnost jedné smluvní strany,

⁵⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. MVČR: *Prevence zadlužování českých domácností s důrazem na sociálně slabé a vyloučené skupiny obyvatel* [online]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/prevence-zadluzovani-pdf.aspx

- zneužití okolností uvedených v bodu 2. druhou smluvní stranou při uzavírání smlouvy ve prospěch svůj nebo třetí strany.⁵⁵

3.3. Dopady předlužení

V důsledku nedostatečné informovanosti si mnoho občanů nedokáže sama vyhodnotit, jak velké riziko nese jejich zadluženost, zejména pak v návaznosti své dluhy splácet. Roste počet osob, které žádají o povolení oddlužení, pro tyto lidi je obrovská pomoc, pokud jim je oddlužení schváleno, avšak i přesto má oddlužení negativní dopady jak na dlužníka a jeho celou rodinu, tak na jeho zaměstnavatele, firmy a v neposlední řadě i na dlužníkovy věřitele.⁵⁶

3.3.1. Dopad na dlužníka a jeho rodinu

Předlužení je obecně negativní forma zadlužení, která vede k ekonomickému zhroucení dlužníka, také má za následek silné sociální, zdravotní a psychické dopady. Může také vést k sociálnímu vyloučení dlužníka i jeho rodiny. Mezi nejčastější příčiny předlužení patří ztráta zaměstnání, neuvážené zadlužení, rozvod, nemoc, úraz či narození dítěte.⁵⁷

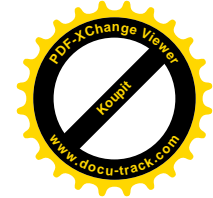
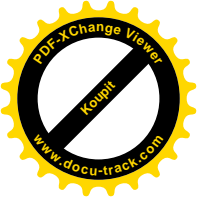
V situaci, kdy člověk není schopen splácet své dluhy, se může ocitnout téměř každý z nás, ale nejvíce ohroženými skupinami sociálním vyloučením v důsledku zadluženosti jsou:

- osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách,
- rodiče samoživitelé,
- početné rodiny,
- rodiny s jedním příjmem,
- nezaměstnaní (především dlouhodobá nezaměstnanost),
- mladí lidé, starší osoby a osoby se zdravotním postižením,
- osoby po návratu z výkonu trestu,

⁵⁵ § 253 zákona č. 89/2012 Sb. ze dne 1. ledna 2014 občanský zákoník.

⁵⁶ EVROPSKÝ ROK BOJE PROTI CHUDOBE A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ. EY2010: *Předlužení* [online]. Dostupné z: <http://www.ey2010.cz/predluzeni/>

⁵⁷ FINANČNÍ GRAMOTNOST. *Poradenství, prevence a vzdělání v oblasti finanční gramotnosti občanů* [online]. Dostupné z: <http://www.financnigramotnost.eu/cs/>

- cizinci.⁵⁸

V případě povolení oddlužení dostává dlužník po dobu pěti let ze svého platu pouze nezabavitelné minimum, které mu musí postačit na jeho vyžití, a tak ekonomický dopad na dlužníka je značně citelný. Výpočet nezabavitelného minima je uveden v kapitole 2.4.2.

Člověk, který se dostane do problémů se splacením dluhů, by neměl tuto situaci řešit pouze sám, ale svěřit se někomu blízkému. Pokud chce člověk vyřešit vše sám, většinou spadne do dluhové pasti, neboť se snaží jeden dluh zalepit druhým. Čím více má věřitelů, tím více problémů a s těmito problémy jsou spojeny stresové situace, které působí negativně na jeho psychiku.

Spotřebitelské úvěry mají největší vliv na negativní sociální a rodinný dopad, dluhy které nám přerostou přes hlavu, mohou mít za následek rozbité manželství, psychické problémy, deprese a v nejhorším případě může tato situace vést až k sebevraždě.⁵⁹ Spotřebitelským úvěrem se rozumí půjčka fyzické osobě na financování jeho nepodnikatelských potřeb, slouží především k nákupu spotřebního zboží, k financování služeb a může také sloužit k financování nákupu či rekonstrukce nemovitostí.

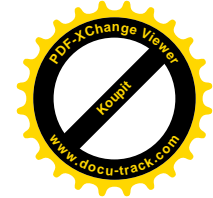
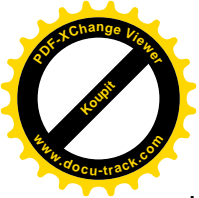
Příklady z praxe

Pan Milan si na popud své přítelkyně během krátké doby vzal pět spotřebitelských úvěrů, celkem za 183 tisíc Kč. Peníze utratila jeho přítelkyně a pak však jejich vztah skončil, panu Milanovi nezbylo nic jiného, než z desetitisícového platu hradit dluhy sám. Brzy však zjistil, že není schopen pravidelně všechny dluhy splácet. Začaly mu chodit upomínky a hrozit exekuce, proto se obrátil na soud s žádostí o povolení insolvence.

Dalším typickým příkladem je pan Miloš z Plzně, který pracuje jako dělník a měsíčně si vydělá téměř 17 000 Kč. K cestě do úpadku mu stačilo poměrně málo, před časem se rozvedl a na svou dceru platí výživné 3 500 Kč měsíčně, dále splácí

⁵⁸ EVROPSKÝ ROK BOJE PROTI CHUDOBĚ A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ. EY2010: *Předlužení* [online] Dostupné z: <http://www.ey2010.cz/predluzeni/>

⁵⁹ GAJDOŠÍKOVÁ, Kateřina. *Osobní bankrot a jeho ekonomický a sociální dopad na dlužníka*. Ostrava 2011. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra účetnictví a daně.

hypotéku na byt. Více než polovina jeho platu šla na výdaje na dceru a bydlení, na další osobní spotřebu si proto musel začít půjčovat. První byla platební karta Citibank, poté následoval spotřebitelský úvěr od GE Money Bank a konsolidační úvěry u Raiffeisenbank. Poté se ještě zadlužil u společností Cofidis, Proficredit a u Provident Financial. Celkem devět nesplacených závazků v celkové výši přes 800 000 Kč pana Miloše donutilo obrátit se na soud, jeho žádosti na oddlužení bylo vyhověno.⁶⁰

3.3.2. Dopad předlužení občanů na zaměstnavatele

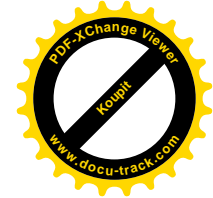
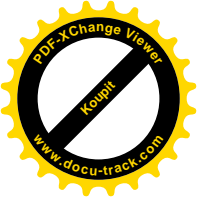
Rozhodující podmínkou pro získání úvěru je doložení příjmů. Nejvíce úvěrů mají lidé v produktivním věku, kteří financují své bydlení a zakládají rodiny. Za takových podmínek tzv. přiměřeného zadlužení mají zaměstnanci zájem si pracovní místo udržet, chtějí vyšší příjmy a tomu odpovídá i jejich vysoké pracovní nasazení. Pro zaměstnavatele jsou přiměřeně zadlužení zaměstnanci optimální pracovní silou.

Situace se však začne měnit, pokud zaměstnanci přestanou být schopni plnit své závazky. Do takové situace se zaměstnanec může dostat kvůli nenadálým změnám v osobním životě (rozvod, nemoc partnera) nebo také nedostatkem finanční gramotnosti.

Velmi často dochází k tomu, že zaměstnanec je vystaven jedné nebo i více exekucím. Zaměstnavatel je v této situaci prostředníkem a nese veškeré náklady spojené se srážkami mzdy. Exekutoři pracují pod tlakem rizika, že dlužník podá návrh na povolení oddlužení, již podáním tohoto návrhu je další výkon exekucí zastaven a zvýší se pravděpodobnost, že exekutor získá pouze 30 % a to v období 5 let. U zaměstnanců, kteří mají exekuci na mzdu, roste riziko nekvalitně odvedené práce, klesá produktivita práce a roste fluktuace. Dlužníci tak často nemají motivaci udržet si pracovní poměr a dávají přednost vyžití z nezabavitelných sociálních dávek přispívaných od státu. V případě, je-li dlužníkovi povoleno oddlužení, jeho motivace k práci začne opět růst.⁶¹

⁶⁰ BROŽ, Jan a Pavel NOVOTNÝ, Dva příběhy: rozchod je přivedl až k osobnímu bankrotu. *Idnes.cz finance* [online]. [cit.2012-01-19]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/dva-pribehy-rozchod-je-privedl-az-osobnimu-bankrotu-fy2-/uver.aspx?c=A120109_1713015_uver_zuk

⁶¹ KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER a L. SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v české republice v období 2008-2013* 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1. str.51

Příkladem je dlužník se spisovou značkou KSOS 22 INS 260 83/ 2013 veden u Krajského soudu v Ostravě, kterému soudní exekutor nařídil dražbu nemovitosti v SJM. Dlužník však podal insolvenční návrh a bylo zahájeno insolvenční řízení. S ohledem na § 109 odst. 1 písm. c) nemůže soudní exekutor v provedení exekuce prodejem nemovitostí pokračovat a exekuci provést.

V následující tabulce č. 3.2 jsou uvedeny vztahy zaměstnavatelů a jejich zaměstnanců s dluhy.

Tab. 3.2 – Zaměstnavatel versus zaměstnanec s dluhy

Zadlužení	Zaměstnavatel	Zaměstnanec
Přiměřené zadlužení	<ul style="list-style-type: none">• standardní činnost personálního oddělení	<ul style="list-style-type: none">• vysoká pracovní výkonnost• motivace – cíl splnit své finanční závazky
Nadměrné zadlužení	<ul style="list-style-type: none">• poradce zaměstnance• analýza finanční osobní situace• vyplácení mezd v hotovosti• zálohy, krátkodobé finanční výpomoci• klesá produktivita• riziko nekvalitní práce	<ul style="list-style-type: none">• klesá pracovní výkonnost• řeší své osobní problémy i v pracovní době
Exekuce	<ul style="list-style-type: none">• nákladné vedení agendy• žádný nárok na úhradu nákladů• riziko pokuty, náhrady škody při pochybení• roste fluktuace a náklady na přijímání a výstupy zaměstnanců	<ul style="list-style-type: none">• ztrácí motivaci být zaměstnán• střídá pracovní poměry, aby se vyhnul srážkami ze mzdy• odchody do zahraničí• úkryt do sítě sociálních dávek
	<ul style="list-style-type: none">• agenda pouze	<ul style="list-style-type: none">• opět roste pracovní

Osobní bankrot	s insolvenčním správcem <ul style="list-style-type: none"> vedení agendy bez nároku na odměny 	výkonnost <ul style="list-style-type: none"> jedna pevně daná srážka ze mzdy odpadají stresové situace s věřiteli časově omezené s naději na nový start do života
----------------	--	--

Zdroj: Insolvenční praxe v České republice v období 2008-2013

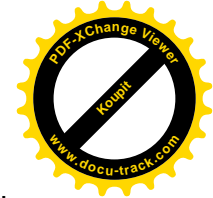
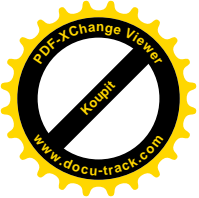
3.3.3. Dopad na dlužníkovy věřitelé

Smyslem insolvenčního řízení je vypořádání se dlužníkem se svými věřiteli, především s těmi věřiteli, kteří mají na průběh řízení rozhodující vliv. Dlužník a jeho věřitelé jsou hlavními a neopominutelnými účastníky insolvenčního řízení, právě kvůli jejich ekonomickým vztahům se řízení odehrává a jde o jejich uspořádání.

Hlavním úkolem insolvenčního správce z hlediska věřitelů je sepsat majetkovou podstatu a přezkoumat přihlášky věřitelů. Přezkum pohledávek je velmi důležitou částí osobní insolvence, správce zkoumá, jací věřitelé a v jakém rozsahu přihlašují své pohledávky a popírá ty, které mohou mít znaky lichvářského financování.

Podstatná část povolených oddlužení a následného schválení probíhá formou splátkového kalendáře rozloženého na období pěti let a minimální plnění vůči věřitelům je 30 %. Průměrná výše uspokojení pohledávek věřitelů je však menší než 50 %, což je hodnota relativně nízká a má na věřitele negativní dopad. Lépe jsou na tom zajištění věřitelé, kterým dlužník ručí svým majetkem, ti věřitelé se mohou rozhodnout, zda bude majetek dlužníka prodán, nebo zda si počkají na dobu po splnění splátkového kalendáře. Většina zajištěných věřitelů volí samostatný prodej zástavy vedený insolvenčním správcem dlužníka a nečekají až na skončení splátkového plánu.

Banky jsou nejvýznamnějšími a největšími věřiteli v českém ekonomickém prostředí, nesou tedy největší rizika spojená s insolvenčním řízením. Také jsou

zatíženy administrativou spojenou s procesem insolvenčního řízení a nesou mnohdy náklady zastoupení ostatních věřitelů.⁶²

3.4. Preventivní opatření a pomoc v oblasti předlužení

Jedna z možností, jak předejít narůstajícímu předlužování českých domácností, je zvýšení informovanosti občanů o negativních důsledcích zadluženosti. V České republice existují organizace pro poradenství ve finanční tísní, pomáhají občanům v oblasti finanční gramotnosti a zabývají se ochranou spotřebitele. Také sociální pracovníci pracují s osobami ohroženými zadlužením. Otázkou je, zda jsou tyto opatření dostačující, ale vzhledem ke stále narůstajícímu počtu zadlužených domácností je zřejmé, že je potřeba rozšířit finanční poradenství a zvýšit finanční gramotnost občanů.⁶³

Pro řešení případů zadluženosti jsou vhodná následující opatření:

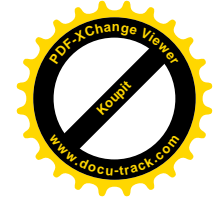
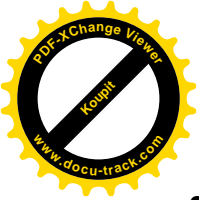
- intenzivní monitoring zadlužování v sociálně vyloučených lokalitách,
- vytvoření systému vzdělávání ve finanční gramotnosti,
- vznik a podpora terénní sociální práce,
- podpora poskytování bezplatného finančně právního poradenství,
- omezování možnosti zneužívání sociálních dávek,
- podpora alternativních modelů řešení problémů zadlužování a zmírnění následku předlužení.⁶⁴

V následujících kapitolách jsou uvedena zásadní preventivní opatření, které pomáhají občanům v boji proti předlužování. Mezi tyto ústřední opatření patří finanční poradenství, ochrana spotřebitele a v neposlední řadě státní pomoc. Kapitola 3.4.4. se věnuje poradně při finanční tísní, která pomáhá občanům zvládat těžké životní situace, kdy nezvládají platit své dluhy.

⁶² KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER, L. SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v české republice v období 2008-2013* 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1. str. 59

⁶³ EVROPSKÝ ROK BOJE PROTI CHUDOBĚ A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ. EY2010: *Zadluženost* [online]. Dostupné z: <http://chudoba.grenade.cz/index.php/zadluzenost/>

⁶⁴ MELKOVÁ, Gabriela. *Prevence zadlužování a řešení předluženosti*. Agentura pro sociální začleňování [online]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/prevence-zadluzovani-a-reseni-predluzenosti-v-socialne-vyloucenych-lokalitach>

3.4.1. Poradenství v oblasti financí

Každý člověk v průběhu svého života řeší nejrůznější potřeby finančních produktů, jakou jsou například zdravotní, životní či majetkové pojištění, hypoteční úvěry apod. Ne však každý člověk má dostatečnou finanční gramotnost, a proto na českém trhu existuje mnoho firem, které poskytují finanční a majetkové poradenství.

Finanční poradci sestaví plán, který rodinám pomáhá splnit finanční cíle a ukáže jim, jak mohou lépe zacházet se svými financemi. Mnoho lidí splácí úvěry, leasingy, popřípadě hypotéku a pomocí finančních plánů se dozvědí, jak rozumně splácet a přitom se nedostat do platební neschopnosti.

Na trhu existují dvě skupiny finančních poradců, první skupinou jsou finanční poradci, za jejichž služby klienti zaplatí jako za kteroukoliv jinou konzultaci, druhou skupinou jsou tzv. poradci zdarma. Tito poradci jsou placeni provizemi od společnosti, jejichž produkty s klientem sjednali, a tak jejich doporučení může být ovlivněno výši odměny. Při výběru svého finančního poradce by měli být lidé obezřetní, porovnat nabídky finančních společností a až poté zvolit od kterého finančního poradce si nechají sestavit finanční plán.⁶⁵

3.4.2. Ochrana spotřebitele

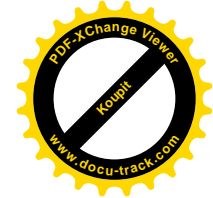
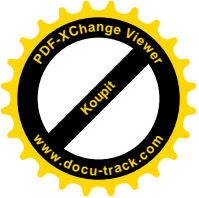
Základní právní normou, která chrání klienty banky jako spotřebitele je zákon č.634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, vždy záleží pouze na spotřebiteli samotném, zda využije práva, která mu dává zákonná úprava.

Půjčky a spotřebitelské úvěry představují pro klienty bank vyšší riziko neschopnosti dostat svým závazkům, proto byl v této oblasti přijat zvláštní zákon č.321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru.

Téměř všechny produkty v bankovníctví mají písemnou podobu a je nezbytně nutné, aby je spotřebitel nepodepisoval automaticky, bez toho aby se s jejich obsahem dostatečně seznámil. Bankovní úředník by měl klientovi na jeho požádání vysvětlit hlavní body smlouvy:

- jeho povinnosti a závazky,
- povinnosti a závazky banky vůči klientovi,

⁶⁵ SVAČINA, Luboš. *Finanční poradenství naruby*. Měsíč.cz [online]. [cit .2008-03-10]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/financni-poradenstvi-naruby/>

- ceny a poplatky za poskytované služby,
- způsob a termín ukončení smlouvy,
- popřípadě sankce, které mu hrozí v případě nedodržení smlouvy.

Pokud klient obdrží nedostatečné nebo nesrozumitelné vyjádření ze strany banky, je lepší smlouvu neuzavírat. Jednou ze základních informací je cena produktu, v bankovníctví je velmi obvyklé, že u řady produktů není cena přímo uvedena ve smlouvě, ale je v ní odvolávka na ceník či sazebník banky. Tato skutečnost je však přípustná a není v rozporu s žádným právním předpisem.

Pokud má spotřebitel dojem, že podmínky smlouvy, které uzavřel, jsou bankou porušovány, může vyjádřit stížnost písemnou formou, na kterou banka musí v přiměřené době reagovat a situaci vysvětlit, nebo stížnost přijmout.⁶⁶

3.4.3. Opatření v rámci státní i nestátní sféry

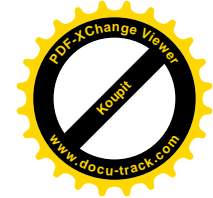
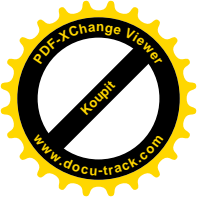
Ministerstvo vnitra řeší problematiku zadlužování sociálně slabých a vyloučených osob, snaží se předcházet tomuto nežádoucímu ekonomickému jevu a vytváří různá opatření v rámci státní správy a územní veřejné správy.

Jedním z těchto opatření jsou sociální pracovníci, kteří se u svých klientů setkávají s problematikou zadluženosti. Podávají klientům základní informace a zprostředkovávají kontakt s odbornou institucí. Dalším opatřením jsou dávkové oblasti, které zahrnují například poskytování příspěvků na živobytí. Mezi státní pomoci také patří poskytování bezúročných půjček, ale tato pomoc má své pozitiva i negativa. Na jedné straně pomáhá tato dávka nezadlužit se a na straně druhé vede k naučenému chování očekávání pomoci při jakémkoli neočekávaném výdaji.

Velmi důležitým nástrojem ochrany spotřebitele je finanční vzdělání. Finanční vzdělání můžeme rozdělit na vzdělání dětí, kterému napomáhá systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách a na vzdělání dospělých, v tomto případě mají hlavní postavení subjekty finančního trhu a neziskové organizace zaměřující se na vzdělání.

Pro účely aktivního finančního vzdělání byla formulována tato definice finanční gramotnosti: Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových

⁶⁶ FINANČNÍ VZDĚLÁNÍ. Ochrana klienta v bankovníctví [online]. Dostupné z: <http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=344>

postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen spravovat osobní či rodinný rozpočet.⁶⁷

Níže jsou uvedeny dva konkrétní případy státní pomoci v prevenci proti zadlužení.

- **Program prevence „Nic není zadarmo”**

V roce 2007 získal Olomoucký kraj státní dotaci v rámci programu prevence zadluženosti. Smyslem programu bylo především zahájit osvětovou kampaň, rozšířit poradenské služby a zvýšit odbornou úroveň profesionálních pracovníků pomáhajících profesí. Projekt byl určen pro širokou veřejnost, rizikové skupiny s nízkým příjmem a odbornou veřejnost.

- **Aliance proti dluhům**

Alianci proti dluhům založilo ministerstvo vnitra dne 4. května 2011, tato iniciativa vyplynula ze zkušeností s řešením problémů související se předlužeností osob. Cílem aliance je vytvořit návrhy vedoucí k minimalizaci předlužování a rizik s ním souvisejících.⁶⁸

Na českém trhu existuje také spousta nestátních firem či organizací, které se zabývají poradenstvím v oblasti zadlužení, obhajobou spotřebitelských práv a ochranou spotřebitele, níže jsou uvedeny některé z nich.

- **Právní služby**

Některé právnické kanceláře nabízejí poradenství v oblasti zadlužení, tato služba je však plně hrazena a pro lidi v obtížené finanční situaci mnohdy nedostupná.

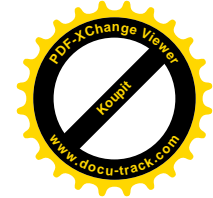
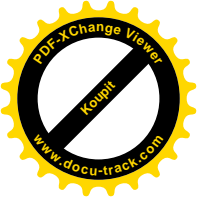
- **Asociace občanských poraden**

Tato asociace nabízí bezplatné odborné občansko-právní poradenství předluženým občanům.

- **Sdružení obrany spotřebitele**

⁶⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. MVČR: *Prevence zadlužování českých domácností s důrazem na sociálně slabé a vyloučené skupiny obyvatel* [online]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/prevence-zadluzovani-pdf.aspx

⁶⁸ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. MVČR: *Vznikla aliance proti dluhům* [online]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vznikla-aliance-proti-dluhum.aspx>

Zaměřuje se na obhajobu spotřebitelských práv, ochranu spotřebitele a poskytuje bezplatné poradenské služby.

- **Sdružení českých spotřebitelů**

Cílem tohoto sdružení je chránit zájmy a práva spotřebitelů.

- **SPES, o.s.**

Pomáhá lidem v situaci předlužení, nabízí vzdělávací projekty na středních školách a mezi ohroženými skupinami obyvatelstva. Cílem organizace je zvýšení ekonomické gramotnosti české populace.

- **Finanční gramotnost, o.p.s.**

Věnuje se projektům vzdělání občanů v oblasti efektivního hospodaření občanů s jejich vlastním majetkem, zejména s finančními prostředky.⁶⁹

3.4.4. Poradna při finanční tísní

Poradna při finanční tísní je nezisková, nestátní a nekomerční obecně prospěšná společnost, všechny služby poskytuje zdarma. Společnost byla založena 6. listopadu 2007 zakládací smlouvou mezi Sdružením českých spotřebitelů a Českou spořitelnou.

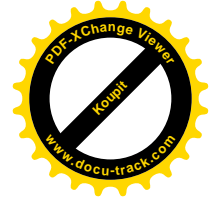
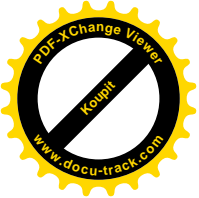
Společnost poskytuje poradenství spotřebitelům, zejména v situaci, kdy v důsledku změny své životní situace nemohou řádně platit své dluhy, rovněž poskytují rady občanům, jak se zadlužit zodpovědně a předejít tím problémům s řádným a včasným splácením dluhů.

Zaměřují se na bezplatné zpracování návrhů na oddlužení podle insolvenčního zákona. Všechny služby poskytují bezplatně a tímto se výrazně odlišují od všech ostatních komerčních subjektů.

Cílem společnosti je obecně prospěšnou činností pozitivně působit na spotřebitele, aby měli lepší finančně-právní přehled v oblasti poskytování úvěrů, půjček apod. Dále by chtěli dosáhnout toho, aby věřitelé byli při poskytování svých finančních produktů a při řešení problémů s dlužníkem více sociálně odpovědní.

Poradna při finanční tísní poskytuje zejména tyto obecně prospěšné služby:

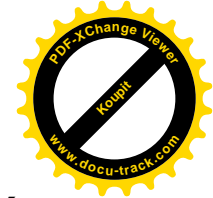
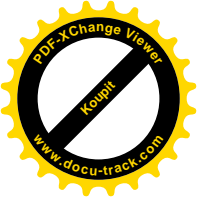
⁶⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. MVČR: *Prevence zadlužování českých domácností s důrazem na sociálně slabé a vyloučené skupiny obyvatel* [online]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/prevence-zadluzovani-pdf.aspx

- pomáhají při prevenci před vznikem tíživé finanční situace a problémů se splácením na straně spotřebitele,
- podporují spotřebitele radou a konzultací při hledání řešení, která jim umožní co nejlépe zvládnout následky jejich neschopnosti splácet dluhy,
- koordinují, podporují a vytváří podmínky pro komunikaci a spolupráci mezi spotřebiteli, jejich věřiteli, soudy a soudními exekutory,
- vypracovávají klientům návrh na oddlužení,
- vysvětlují klientům, jak probíhá vymáhací proces, jak postupují věřitelé při vymáhání pohledávek, kdy dlužníkovi hrozí skutečně exekuce a kdy se jedná pouze o psychologický nátlak.

Poradna působí v Praze, Ostravě, Ústí nad Labem, Šumperku, Plzni, Prostějově a dalších městech České republiky.⁷⁰

⁷⁰ PORADNA PŘI FINANČNÍ TÍSNĚ. *Poradna při finanční tísně* [online]. Dostupné z: http://www.financnitisen.cz/kdo_jsme.php

4. Analýza vyhodnocení ekonomických důsledků oddlužení

Poslední kapitola této práce je zaměřena na analýzu a vyhodnocení ekonomických důsledků oddlužení. První část této kapitoly obsahuje případovou studii, která je zaměřena na ekonomický dopad oddlužení na dlužníka. Druhá část se věnuje analýze a vyhodnocení úrovně zadluženosti a finanční gramotnosti dlužníků. Následuje porovnání vyhodnocených ukazatelů, a to u 60 náhodně vybraných dlužníků, přičemž 30ti dlužníkům bylo schváleno oddlužení splátkovým kalendářem v roce 2008 a zbylým 30ti v roce 2013.

4.1. Případová studie

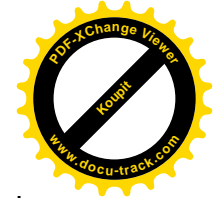
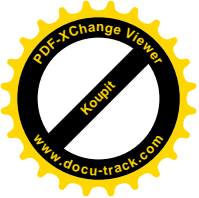
Případová studie je zaměřená na analýzu oddlužení a jeho ekonomický a sociální dopad na dlužníka. Je zde vyhodnoceno oddlužení plněním splátkového kalendáře u dlužníka, kterému bylo schváleno oddlužení v roce 2008. Všechna data pro zpracování této kapitoly jsou čerpána z veřejně přístupného insolvenčního rejstříku, který provozuje Ministerstvo spravedlnosti ČR.

4.1.1. Dlužník KSHK 48 INS 1498/2008

Případová studie se týká dlužníka, který dne 14. dubna 2008 podal svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Insolvenční návrh je v příloze č. 1. Dlužník uvedl, že pobírá částečný invalidní důchod ve výši 8 518 Kč dále, že je zaměstnán a jeho plat činí 6 300 Kč. Dlužník je rozvedený, žije v podnájmu a nevlastní žádný významný movitý nebo nemovitý majetek.

Dne 17. 4. 2008 vyzývá soud dlužníka, aby do 7 dnů doplnil svůj insolvenční návrh o seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů, seznam svého majetku včetně případných pohledávek s uvedením svých dlužníků, listiny dokládající údaj o jeho současných příjmech ze zaměstnání a popřípadě počet nezaopatřených dětí.

Dlužník doplnil návrh o požadované náležitosti a připojil pracovní smlouvu na pozici vrátného se svým zaměstnavatelem, firmou Bezpečnostní a úklidný servis se sídlem v Plzni. Smlouva je na dobu určitou od 2. 5. 2008 do 31. 10. 2008, dlužník dále doplnil, že každých 6 měsíců zaměstnavatel smlouvu obnovuje. Dlužník vyčíslil své dluhy v celkové výši 467 401,52 Kč.

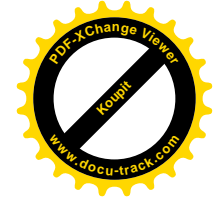
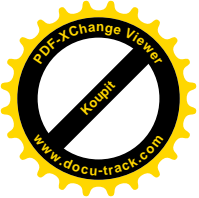
Dne 20. května 2008 bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka, krajský soud v Hradci Králové určil insolvenčním správcem Mgr. Bernarda Urbana a na základě podaného návrhu schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře od 1. září 2008 po dobu 5 let, popř. do doby úplného splacení pohledávek vůči nezajištěným věřitelům. Usnesení o povolení oddlužení ukládá dlužníkovi povinnost, aby po dobu následujících pěti let od právní moci tohoto usnesení platil nezajištěným věřitelům vždy ke každému 1. dni v měsíci (počínaje 1. září 2008) z příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, a to po odečtení stálých plateb ve výši 900 Kč měsíčně určených insolvenčnímu správci. Zbylá částka bude rozdělena mezi věřitele v poměru stanoveném soudem. (viz. tabulka 4.1 - Poměr podílu uspokojení věřitelů z měsíční splátky pro oddlužení v řízení KSHK 48 INS 1498/2008.)

Do insolvenčního řízení se přihlásilo celkem 7 věřitelů, vůči kterým měl dlužník závazky v celkové výši 440 136,92 Kč. V následující tabulce je uveden seznam dlužnických věřitelů, výše jejich pohledávek a poměr podílu uspokojení z měsíční splátky pro oddlužení. V příloze č.2 je přihláška pohledávky od společnosti GE Money Multiservis, a.s., tedy od věřitele, u kterého má dlužník nejvyšší dluh.

Tab. 4.1 - Poměr podílu uspokojení věřitelů z měsíční splátky pro oddlužení v řízení KSHK 48 INS 1498/2008

Věřitel	Výše pohledávky	Poměr uspokojení pohledávky
Česká spořitelna, a.s.	56 934,82 Kč	13 %
GE Money Multiservis, a.s.	178 212,74 Kč	40,5 %
EOS Finance GmbH	66 842,-- Kč	15,2 %
Home Credit, a.s.	80 485,59 Kč	18,3 %
CETEMLEM ČR, a.s.	19 990,-- Kč	4,5 %
PROFI CREDIT Czech, a.s.	27 791,-- Kč	6,3 %
Československá obchodní banka, a.s.	9 880,77 Kč	2,2 %
Celkem	440 136,92 Kč	100 %

Zdroj: vlastní zpracování z použitím dat z Insolvenčního rejstříku [online]. [cit.2014-03-12]
Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=125263>

V roce 2008 invalidní důchod dlužníka činil 8 518 Kč a čistá mzda dlužníka 6 000 Kč, podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 595/2006 se stanovila základní částka, kterou bylo nutno od čisté mzdy odečíst. Podle tohoto ustanovení je základní částka rovna úhrnu dvou třetin součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů bydlení. Životní minimum v roce 2008 činilo 3 126 Kč, normativní náklady na bydlení pak činily částku 3 155 Kč. Nezabavitelná částka, kdy dlužník nebyl v době vydání tohoto rozhodnutí povinen vyživovat žádné osoby, tedy činila 4 188 Kč. Po odečtení základní částky od čistých příjmů tedy zbylo pro výkon rozhodnutí částka 10 329 Kč. Po odečtení základní částky převýšily čisté příjmy součet životního minima a částky normativních nákladů na bydlení o 4 048 Kč. Dvě třetiny srazitelné pro přednostní pohledávky činily 4 186 Kč a k nim bylo nutno přičíst částku srazitelnou bez omezení 4 048 Kč. Dlužník byl tedy z čistých příjmů 14 518 Kč schopen pro přednostní pohledávky splácet 8 234 Kč, z této částky připadalo 900 Kč na úhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce a zbylých 7 334 Kč na úhradu pohledávek věřitelů. Výpočet nezabavitelné částky je uveden v kapitole 2.4.2. Splátkový kalendář.

Dne 22. srpna 2008 dlužník ukončil pracovní poměr a pobíral pouze invalidní důchod, v 9. a 10. měsíci roku 2008 jeho měsíční splátky činily 3 140 Kč. Dne 13. října podepsal dohodu o pracovním poměru a pobíral ke svému důchodu navíc mzdu 3 000 Kč, splátka v 11. měsíci se zvýšila na 5 217 Kč, v následujícím měsíci se mu mzda snížila na 2 000 Kč a splátky tedy činily 4 235 Kč.

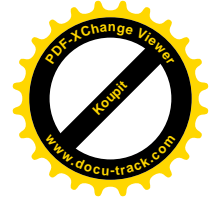
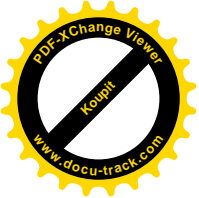
Od 1. ledna 2009 podle nařízení vlády č. 449/2008 Sb. došlo ke změně normativních nákladů na bydlení,⁷¹ splátky se tedy dlužníkovi snížily na 3 932 Kč.

Dne 6. dubna 2010 dlužník začal pobírat plný invalidní důchod ve výši 9 288 Kč, dále dostal odměnu dle dohody o pracovní činnosti 677 Kč za rok 2009 a 688 Kč za rok 2010. Dle zprávy insolvenčního správce dlužník platil dobrovolně více, než kolik by byl povinen, a to částku 3 032 Kč, přičemž byl povinen platit 2 318 Kč.

V listopadu v roce 2010 se dlužník zavázal hradit správci nad rámec částek sražených ze strany ČSSZ⁷² finanční částku ve výši 1 000 Kč.

⁷¹ Částka normativních nákladů pro rok 2009 činila 3 804 Kč oproti roku 2008, kdy částka normativních nákladů činila 3 155 Kč.

⁷² Česká správa sociálního zabezpečení je finančně správní instituce, která působí v rámci státní správy ČR. ČSSZ vyplácí dlužníkovi invalidní důchod.

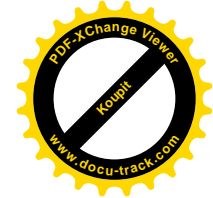
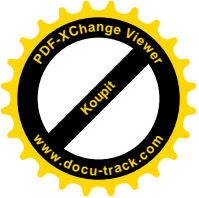

Dlužníkův první závazek vůči věřitelům vznikl v roce 2002, kdy u Československé obchodní banky přečerpal svůj postžirový účet. V roce 2004 si vzal úvěr od České spořitelny a revolvingový úvěr poskytnutý společností Home Credit, a.s., v následujícím roce, tedy v roce 2005 si obstaral další dva úvěry od společností GE Money Multiservis, a.s. a EOS Finance GmbH. Lze předpokládat, že dlužník již v této době, měl co dělat, aby řádně plnil své závazky. V roce 2007 si vzal další úvěr a k tomu úvěrovou kartu AURA od společnosti Cetelem ČR, a.s., poslední úvěr si v roce 2008 obstaral u společnosti PROFI CREDIT Czech, a.s., lze se domnívat, že právě tyto úvěry a úvěrová karta byly určeny k úhradě splátek předešlých spotřebních úvěrů. Dlužník se tak velmi rychle dostal do dluhové pasti a ztratil schopnost splácet své závazky. Za hlavní příčiny dlužníkovi situace lze předpokládat jeho finanční ngramotnost a také silná konkurence na finančním trhu, kdy se finanční instituce předhánějí a velmi snadno a rychle poskytují úvěry. Trendem posledních let je také okamžitý odběr zboží na splátky, pro mnohé lidi je to velké lákadlo, ale mnohdy si však při pořízení takového zboží neuvědomí své budoucí závazky.

Je zřejmé, že dlužník se svého příjmu, který v roce 2008 činil 14 518 Kč své závazky nebyl schopen hradit a proto se obrátil na Krajský soud v Hradci Králové s žádostí na povolení oddlužení. Přesto, že po schválení oddlužení dlužníkovi zůstalo pouze nezabavitelné životní minimum, ulevil tak svému rozpočtu i psychickému stresu, v podobě narůstajících dluhů včetně úroků a v krajním případě i hrozící exekucí.

Dlužník po celou dobu plnil řádně a včas všechny své povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, tato skutečnost vyplynula z průběžných zpráv o stavu insolvenčního řízení podávaných insolvenčním správcem. Dlužník takto uhradil 38 % zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů přihlášených do tohoto insolvenčního řízení. Dne 6. září 2013 vzal soud na vědomí splnění oddlužení dlužníka a osvobodil jej od placení dosud neuspokojených pohledávek.

Za dobu oddlužení by se měli lidé naučit správně hospodařit s penězi, jelikož jim na jejich osobní spotřebu zbývá pouze životní minimum, nezbývá jim nic jiného,

než se naučit žít s podstatně nižšího příjmu. Záleží už pouze na nich, zda si po skončení oddlužení budou vytvářet finanční rezervy na neočekávané výdaje, či si opět zvyknou na výši svého příjmu a začnou neuváženě své finance utrácet. Lidé by však měli mít na vědomí to, že možnost využít oddlužení je pouze jedna a proto by si ji měli vážít a začít správně hospodařit se svými finančními prostředky.

4.2. Analýza ekonomických důsledků oddlužení

Pro analýzu byl použit vzorek 60 dlužníků, jejichž spisy jsou veřejně dostupné v insolvenčním rejstříku, který provozuje Ministerstvo spravedlnosti ČR. Insolvenční rejstřík nalezneme na oficiálních stránkách justice.cz . Jendá se o 30 dlužníků, kteří vstoupili do insolvenčního řízení v roce 2008 a dalších 30 dlužníků, kteří vstoupili do insolvenčního řízení v roce 2013. Všem dlužníkům bylo schváleno oddlužení formou splátkového kalendáře. Získané informace o dlužnících, u nichž bylo zahájeno insolvenčního řízení v roce 2008 budou následně porovnány s dlužníky z roku 2013. Veškeré informace, které budou porovnány lze dohledat v insolvenčním rejstříku. Výsledky analýzy budou zpracovány v grafické podobě.

4.2.1. Informace o dlužnících

Pro analýzu byla potřeba vybrat informace, které jsou předmětem šetření a jsou veřejně přístupné v jednotlivých spisech. Pro zjištění informací byl použit dotazník, který se skládá z 8 otázek.

1. Identifikace dlužníka

Spisová značka, která slouží pro přesnou identifikaci dlužníka.

2. Kraj

Dlužníci se řadí do krajů, podle krajského soudu, u kterého byl podán insolvenční návrh.

3. Pohlaví

Rozdělení dlužníků podle jejich pohlaví.

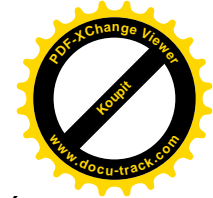
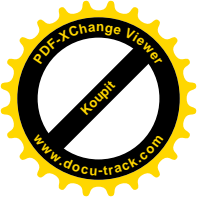
4. Věk

Dosažený věk dlužníků.

5. Celková výše dluhů

Součet všech přihlášených pohledávek jednotlivých dlužníků, každý jednotlivec má hranici pro vyhlášení osobního bankrotu individuální.

6. Průměrná měsíční splátka

Jedná se o průměrnou částku, kterou dlužník měsíčně odvádí na své dluhy.

7. Počet věřitelů

Souhrn všech věřitelů jednotlivých dlužníků, kteří přihlásili své pohledávky.

8. Procentní uspokojení

Procentní míra uspokojení věřitelů, kterou dlužník za dobu insolvenčního řízení dosáhne.

Veškeré zjištěné informace byly zaznamenány a následně přehledně zpracovány v tabulkách, které jsou v příloze č.3 Seznam dlužníků 2008 a příloze č.4 Seznam dlužníků 2013.

4.2.2. Vyhodnocení zjištěných dat prostřednictvím grafického zpracování

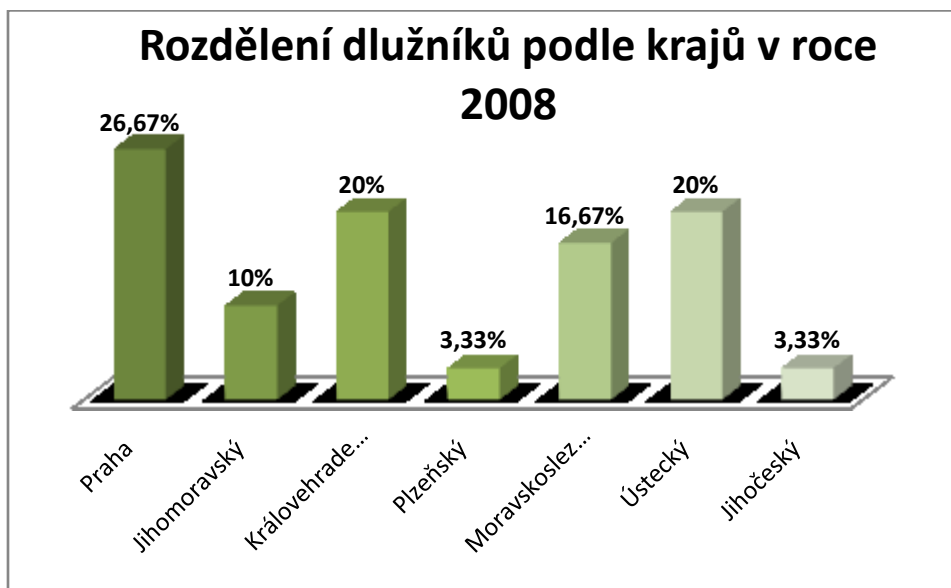
Všechny získané informace z insolvenčního rejstříku byly zaznamenány do dotazníků a následně zpracovány. Pro lepší přehlednost byla získaná data převedena do grafické podoby.

Prvním zjišťovaným údajem byla spisová značka dlužníka, pomocí ní se jednotliví dlužníci identifikují a snadněji vyhledávají v insolvenčním rejstříku. Spisová značka obsahuje soud, který o dlužníkovi rozhoduje, pořadí insolvence od začátku roku a rok vstupu do insolvence a soud.

Dalším předmětem zkoumání byl kraj, z kterého dlužník pochází, respektive u kterého krajského soudu byl podán insolvenční návrh dlužníka. V roce 2008 stejně jako v roce 2013 pochází největší počet dlužníků z hlavního města Prahy, výsledek je odpovídající vzhledem k počtu obyvatel v tomto kraji. V obou zkoumaných obdobích je zaznamenán vysoký počet dlužníků také v kraji Moravskoslezském. V kraji Královéhradeckém a Ústeckém byl v roce 2013 zaznamenán pokles v počtu vyhlášených osobních bankrotů oproti roku 2008. V třetí kapitole této práce je zobrazena mapa znázorňující osobní bankroty v regionech v období od roku 2008 do roku 2013 přepočtené na 10 tis. obyvatel. Oba dva výzkumy se shodují na nejvyšším počtu podaných návrhů v hlavním městě Praze, ale konečné výsledky se liší, což zapříčinil přepočet obyvatel na 10 tisíc v grafu 3.5.

V následujících grafech je zobrazeno rozdělení dlužníků podle krajů zvlášť v roce 2008 a v roce 2013.

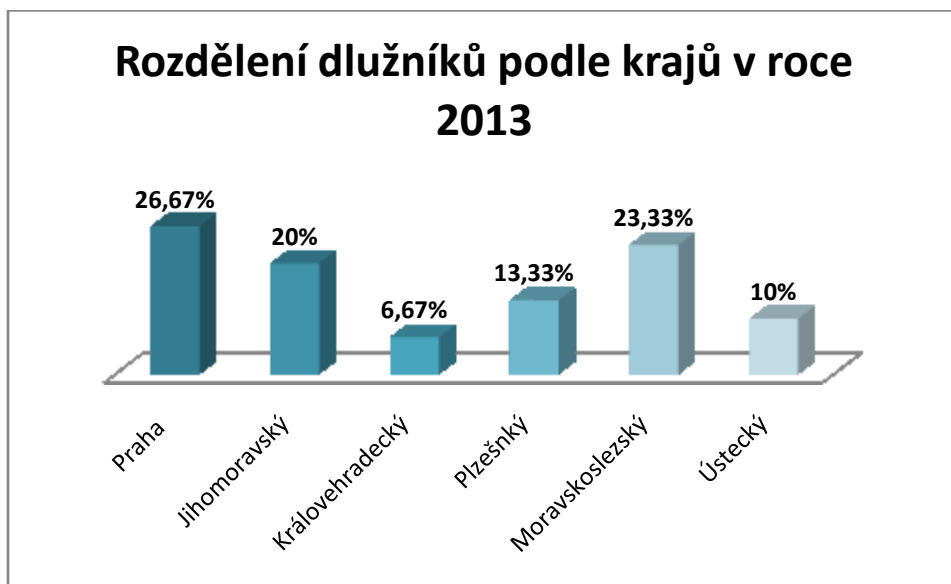
Graf 4.1 - Rozdělení dlužníků podle krajů v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování

Podle grafu 4.1. byl v roce 2008 největší počet dlužníků z Prahy, Královehradeckého a Ústeckého kraje.

Graf 4.2 - Rozdělení dlužníků podle krajů v roce 2013

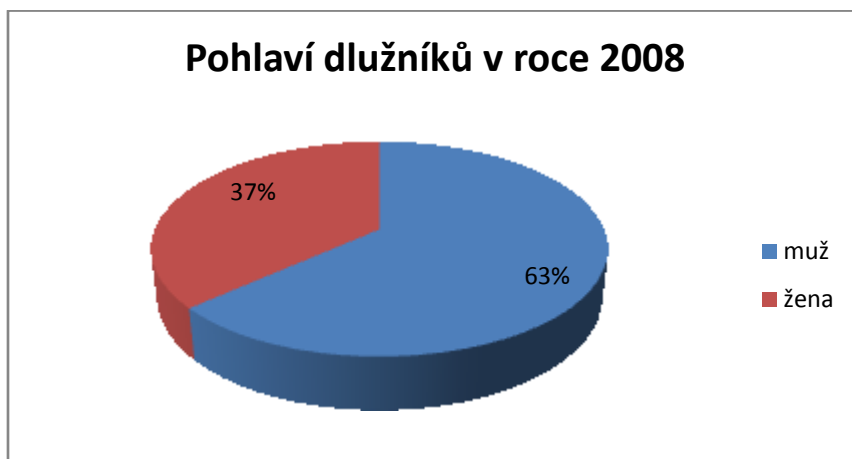

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2013 byl zaznamenán nejvyšší počet dlužníků v Praze, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji.

Dalším zkoumaným ukazatelem bylo pohlaví dlužníků. V roce 2008 i 2013 mírně převládají muži nad ženami. V následujících grafem je zobrazen procentní podíl mužů a žen v jednotlivých letech.

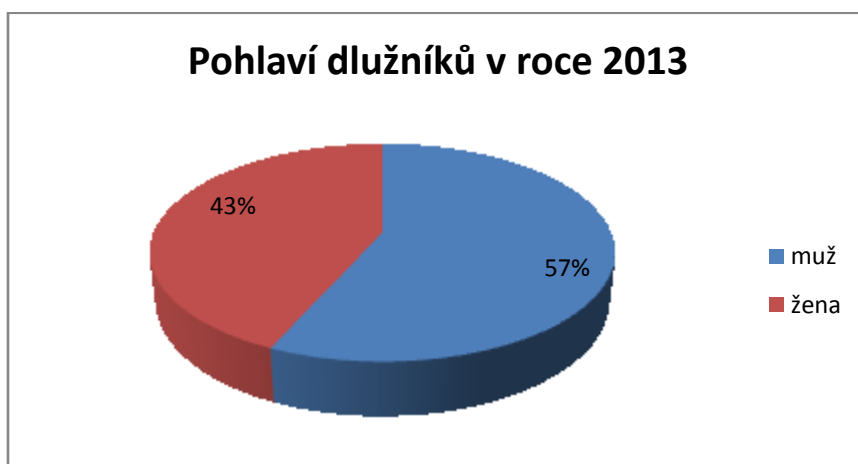
Graf 4.3 - Pohlaví dlužníků v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování

Z 30 zkoumaných dlužníků v roce 2008 bylo 19 mužů a 11 žen.

Graf 4.4 - Pohlaví dlužníků v roce 2013

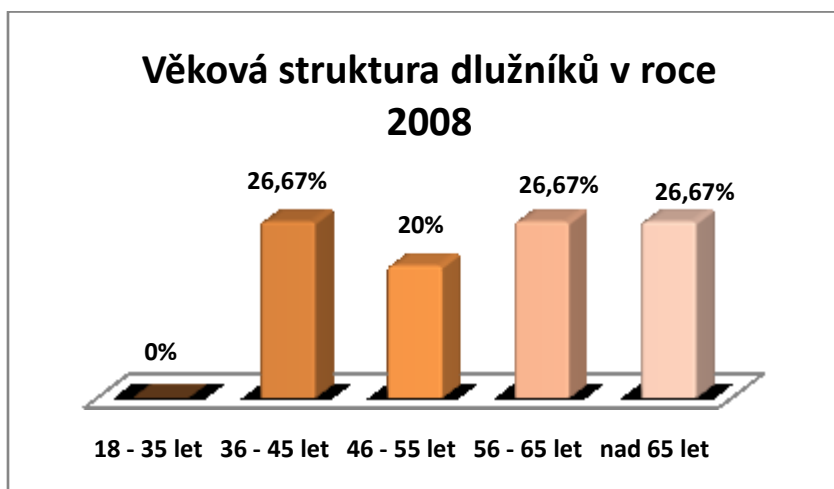

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2013 bylo z 30 dlužníků zjištěno 17 mužů a 13 žen.

Dále byla zkoumána věková struktura dlužníků, která byla rozdělena do 6 kategorií. V roce 2008 je poměr klientů od 36 let až po věk nad 65 let velmi vyrovnaný. V roce 2013 je výrazný poměr dlužníků v letech od 36 do 45 let, jsou to dlužníci v produktivním věku a proto je zvláštní, že zrovna tito lidé mají problémy se svým rodinným rozpočtem.

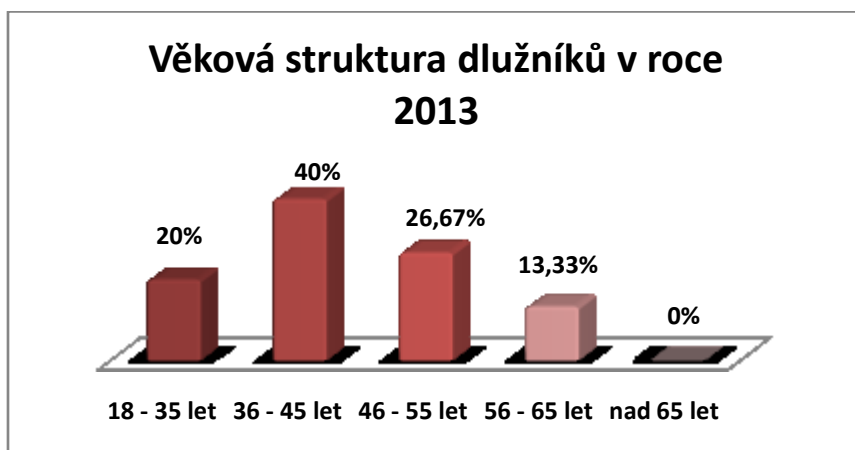
Graf 4.5 - Věková struktura dlužníků v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování

V tomto roce je věková struktura dlužníků velmi vyrovnaná, z 30 zkoumaných dlužníků nebyl však žádný dlužník ve věku nižším než 36 let.

Graf 4.6 - Věková struktura dlužníků v roce 2013

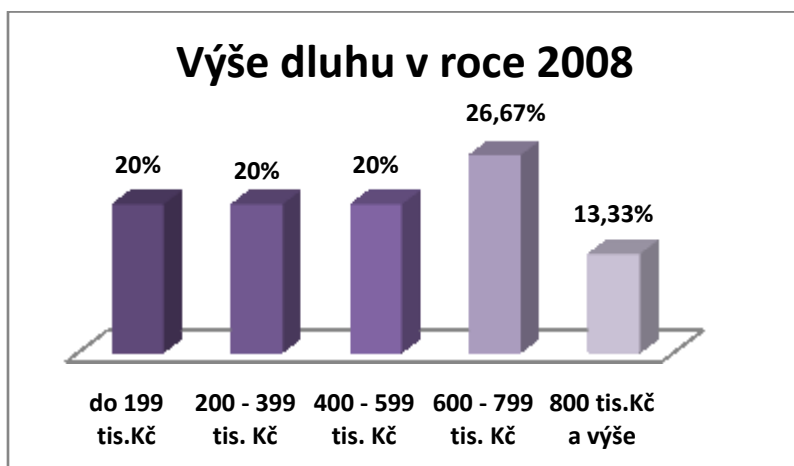

Zdroj: Vlastní zpracování

Oproti roku 2008 dosahují dlužníci v roce 2013 nižšího věku, dokonce žádný z 30 zkoumaných dlužníků nedosáhl vyššího věku než 65 let.

Následující dva grafy znázorňují výši celkových závazků dlužníka. Pro lepší orientaci byla výše celkových dluhů rozdělena do 5 intervalů. V prvním období, tedy v roce 2008 je situace velmi vyrovnaná, nicméně největší skupinou jsou dlužníci, jejichž dluhy se nachází v rozmezí 600 – 799 tis. Kč. V roce 2013 převládá skupina dlužníků, jejichž dluhy jsou v rozmezí 400 – 599 tis. Kč.

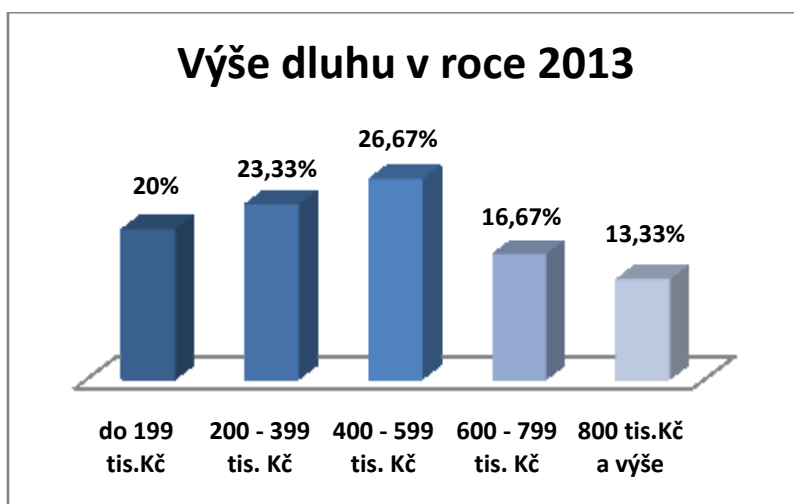
Graf 4.7 - Výše dluhu v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 4.7 je zřejmé, že situace v roce 2008 je velmi vyrovnaná.

Graf 4.8 - Výše dluhu v roce 2013

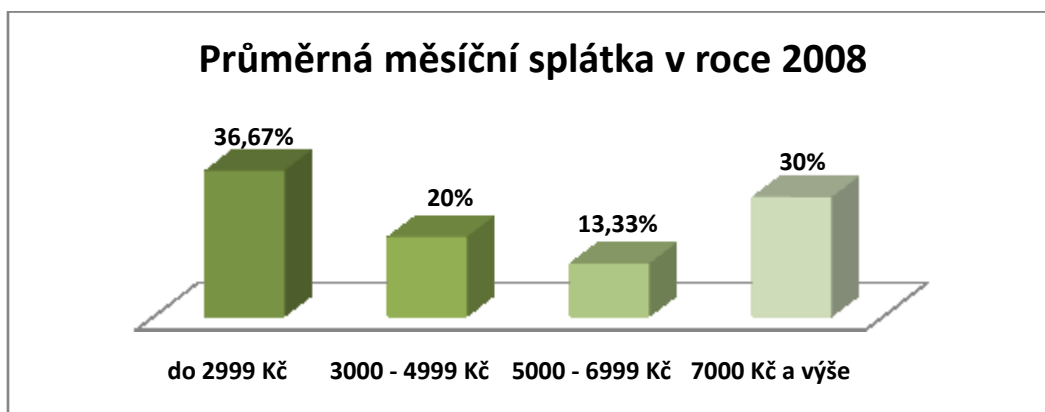

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2013 mírně převažuje skupina dlužníků s dluhem v rozmezí od 400 do 599 tis. Kč.

Další velmi důležitá informace, která byla předmětem vlastní analýzy se týká průměrné měsíční splátky, kterou dlužníci odvádějí v rámci splátkového kalendáře. Splátky jsou rozděleny podle jejich výše do 4 intervalů. V prvním období nejvyšší počet dlužníků spadá do prvního intervalu, tedy s průměrnou měsíční splátkou do 2 999 Kč. V roce 2013 je výše průměrné splátky velmi vyrovnaná.

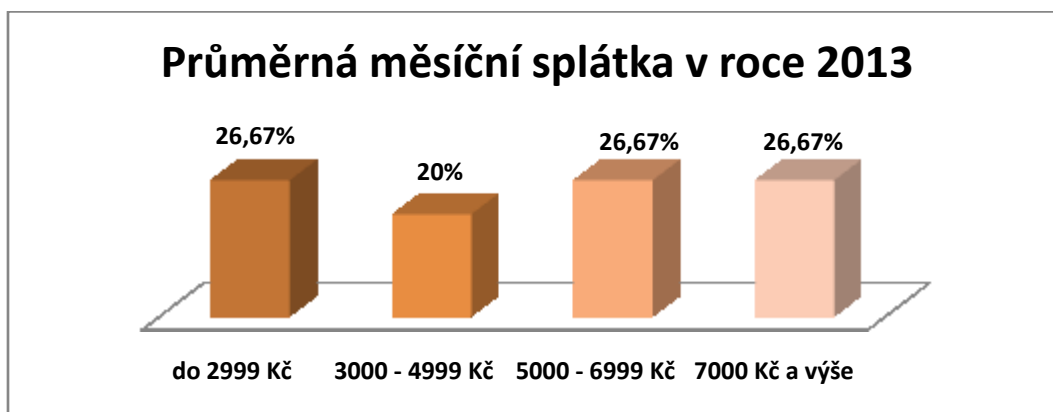
Graf 4.9 - Průměrná měsíční splátka v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejpočetnější skupina dlužníků je s průměrnou výší splátky do 2 999 Kč, další velmi početná skupina je s průměrnou výší splátky nad 7 000 Kč.

Graf 4.10 - Průměrná měsíční splátka v roce 2013

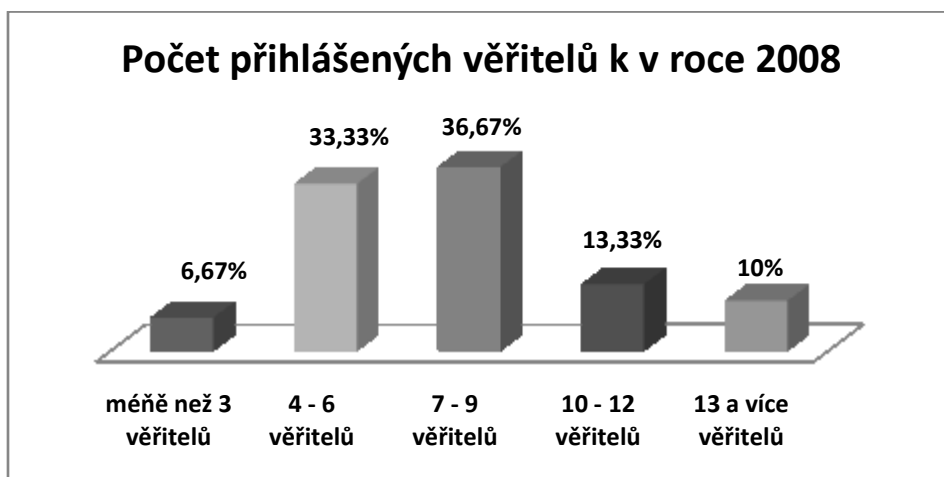

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2013 je výše průměrných splátek velmi vyrovnaná, nejméně dlužníků spadá do intervalu s průměrnou výší splátky 3 000 – 4 999 Kč.

Předposlední zkoumanou informací bylo zjištění počtu dlužníkových věřitelů, také počet věřitelů byl rozdělen do 5 intervalů. V roce 2008 jsou nejvíce početnými skupinami dlužníci se 4-6 věřiteli a 7-9 věřiteli. V druhém zkoumaném období převažuje skupina dlužníků spadající do intervalu s 4-6 věřiteli.

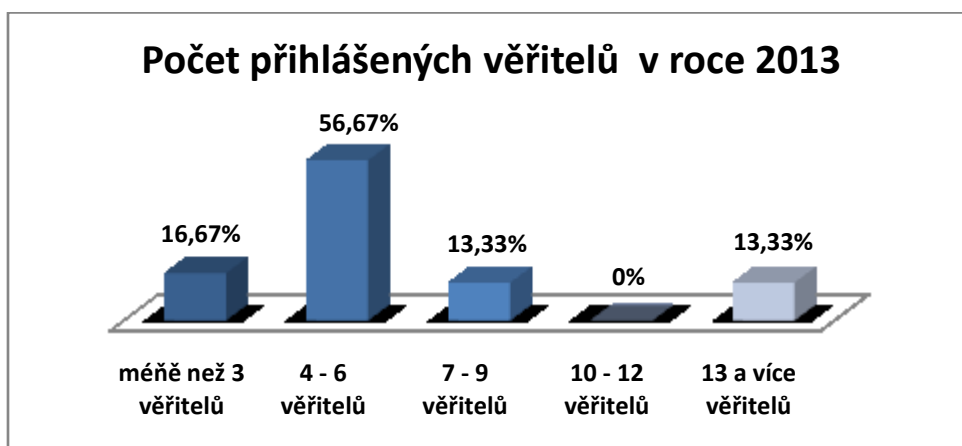
Graf 4.11 - Počet přihlášených věřitelů v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování

V tomto zkoumaném období, tedy v roce 2008 spadá do prvního a druhého intervalu největší počet dlužníků.

Graf 4.12 - Počet přihlášených věřitelů v roce 2013

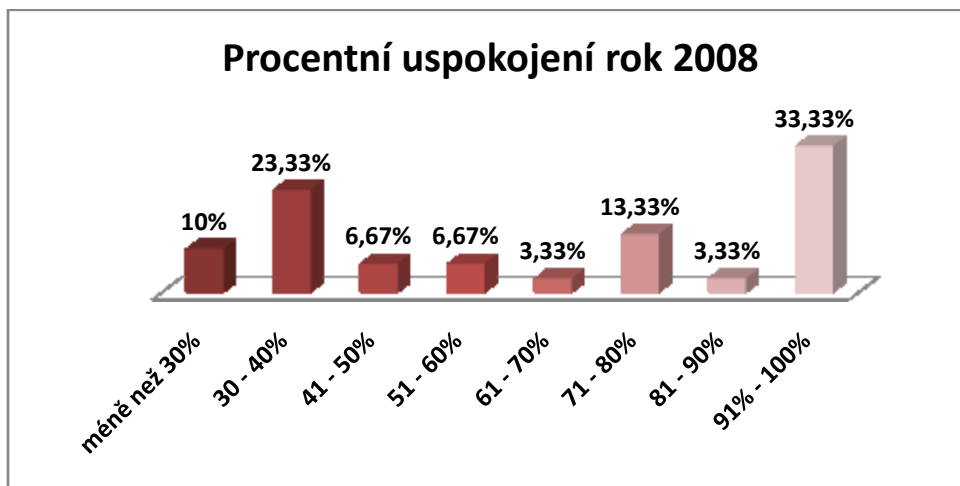
Zdroj: Vlastní zpracování

Výrazně převládající skupinou v roce 2013 jsou dlužníci s 4 až 6 věřiteli.

Poslední informace, která byla předmětem analýzy je procentní uspokojení věřitelů. U dlužníků, kterým bylo povoleno oddlužení formou splátkového kalendáře v roce 2008, bylo zjišťováno procentní uspokojení na konci jejich oddlužení, zatímco u dlužníků z roku 2013 předpokládané procentní uspokojení. Stejně jako v předešlých grafech, také procentní uspokojení bylo rozděleno do intervalů, pro přesnější analýzu bylo vytvořeno 7 intervalů. V roce 2008 jsou dvě nejpočetnější skupiny dlužníků, a to první skupina je s téměř nejnižším procentním uspokojením od

30 do 40% a paradoxně druhá skupina s nejvyšším procentním uspokojením od 91 do 100%. V roce 2013 převládají dlužníci, u kterých je předpokládaná míra uspokojení 91 – 100%.

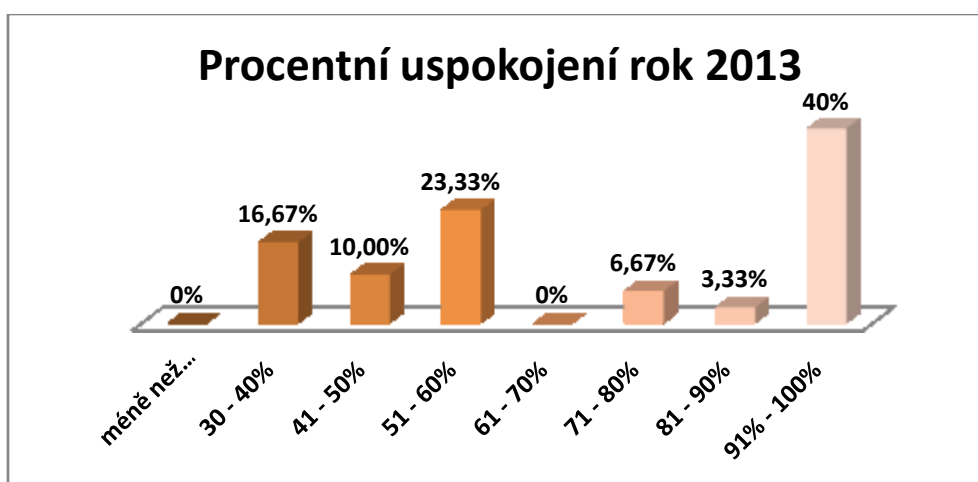
Graf 4.13 - Procentní uspokojení dlužníků, kteří vstoupili do insolvence v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování

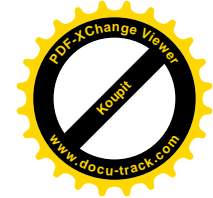
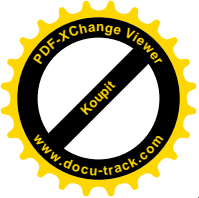
Téměř 33, 5 % dlužníků bylo schopno splatit téměř všechny své dluhy , zatímco 10% dlužníků nesplnilo hranici stanovenou zákonem a nesplatily své dluhy ani z 30 %.

Graf 4.14 - Procentní uspokojení dlužníků, kteří vstoupili do insolvence v roce 2013

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2013 je předpoklad, že 40% dlužníku bude schopno splatit své závazky na 91-100%.

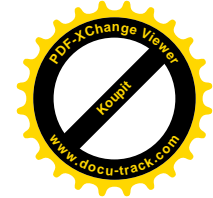
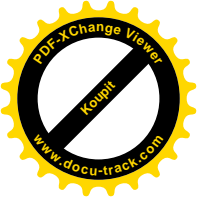

4.2.3. Dílčí závěr

Ze zjištěných informací prostřednictvím analýzy vyplynulo, že mezi dlužníky mírně převládají muži nad ženami. Tato skutečnost však ukazuje, že pohlaví není významný ukazatel, který by měl vliv na zadluženost občanů v ČR. Největší počet podaných návrhů na oddlužení byl zaznamenán v Praze, což je odpovídající k počtu obyvatel v tomto kraji. Nejpočetnější skupinou dlužníků, jsou dlužníci v produktivním věku od 36 let. Většina nezajištěných dluhů pochází zejména z různých spotřebitelských úvěrů, lze se tak domnívat, že se jedná o důsledek, kdy dlužníci zakládali své rodiny a do začátku si půjčovali peníze, které jim však časem přerostly přes hlavu a dostali se do úpadku.

U každého dlužníka je hranice dluhů pro vyhlášení bankrotu jiná, nejvíce dlužníka se však potýká s dluhy v rozmezí od 400 tisíc Kč až do 799 tisíc Kč. Podle analýzy v roce 2008 byla průměrná výše dluhu 502 tisíc Kč, v roce 2013 pak 460 tisíc Kč. V obou sledovaných obdobích bylo téměř 13,5 % dlužníků, kterým dluhy přerostly do částky větší než 1 milion korun. Výše měsíčních splátek, které dlužníci odvádějí po schválení splátkového kalendáře na své dluhy je různorodá. V roce 2008 byla průměrná výše měsíční splátky 5 126 Kč, v roce 2013 se zvýšila na 6 282 Kč. Dlužníci mohou mít pouze dva věřitelé a dostat se do situace, kdy své dluhy nejsou schopni splácet, tato situace je ovlivněna výši jejich dluhů, přesto většina dlužníků má své závazky vůči více než 2 věřitelům. Z výsledku analýzy bylo zjištěno, že průměrný dlužník má 6 až 8 věřitelů.

Z 30 insolvenčních řízení, které byly zahájeny v roce 2008, se podařilo devíti dlužníkům splatit 100% svých dluhů. Tito dlužníci vynaložili veškeré úsilí, aby své dluhy co nejdříve splatili a některá řízení se tak zkrátila na dobu kratší než 5 let. Průměrná výše uspokojení podle analýzy je téměř 65 %, což je velmi příznivé, podle celostátního výzkumu je výše průměrného uspokojení kolem 50%. V roce 2013 je situace ještě příznivější, jedná se zatím pouze o předpokládanou průměrnou výši uspokojení, která je 85 %. Řízení jsou však na začátku, dlužníci mají za sebou pouze pár měsíců splátek, během 5 let se situace může velmi změnit. Nepříznivé jevy, jako jsou ztráta zaměstnání, dlouhodobá nemoc, rozvod a další mohou ovlivnit výši jejich příjmů a následně snížit výši jejich měsíčních splátek. Někteří dlužníci tak budou rádi, když se jim za 5 let podaří splnit 30% hranice uspokojení svých věřitelů.

5. Závěr

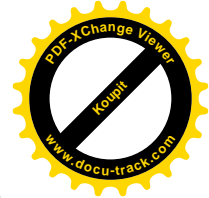
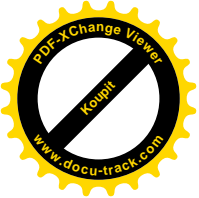
Cílem diplomové práce bylo specifikovat základní pojmy související s oddlužením, stanovit ekonomické a sociální dopady na dlužníky v průběhu insolvenčního řízení a zároveň pomocí analýzy vyhodnotit oddlužení v dosavadní praxi.

První teoretická část se zabývá charakteristikou jednotlivých pojmů souvisejících s oddlužením, zejména průběhem insolvenčního řízení, přes problematiku podání insolvenčního návrhu, přihlášených pohledávek do řízení až po ukončení oddlužení.

Následující kapitola obsahuje popis sociálních a ekonomických dopadů na dlužníka, zároveň také vývoj v oblasti osobních bankrotů, příčiny vzniku předlužení a preventivní opatření, která pomáhají snížit počet osobních bankrotů v České republice. Pro tuto kapitolu byla použita data z bankovních a nebankovních registrů klientských informací, českého statistického úřadu a Poradny při finanční tísni. Současně jsou zde uvedeny příklady z praxe dlužníků, kteří se v oddlužení skutečně nacházejí.

Třetí kapitola je zaměřena na případovou studii a analýzu provedenou prostřednictvím dotazníku. K dosažení lepší přehlednosti byla zjištěná data analýzy reprezentována v grafické podobě. Pro případovou studii i analýzu byla použita skutečná data čerpána z insolvenčního rejstříku, který je vedený ministerstvem spravedlnosti ČR a veřejně přístupný na oficiálním serveru justice.cz. Analýza byla provedena na náhodném výběru 60 dlužníků, jedná se o 30 dlužníků, kterým bylo schváleno oddlužení formou splátkového kalendáře v roce 2008 a zbylých 30 dlužníků, kterým soud schválil oddlužení v roce 2013. Zjištěné informace byly následně mezi sebou porovnány.

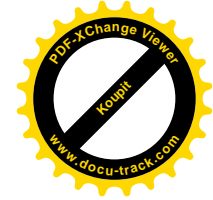
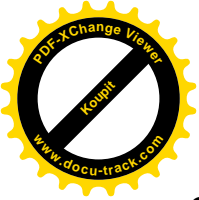
Diplomová práce se zaměřuje na důsledky, které mohou nastat, je-li dlužníkovi schváleno oddlužení. Pro dlužníky je nejzákladnějším důsledkem to, že po dobu 5 let musí disponovat pouze s životním minimem, které mu určí insolvenční soud. Přesto, že musí po dobu insolvenčního řízení omezit svou životní úroveň, je to pro mnohé dlužníky velká pomoc a jediná možnost jak se dostat z dluhové pasti.

Jedna z hlavních příčin narůstajících osobních bankrotů v České republice je nízká finanční gramotnost obyvatel. Lidé velmi často utrácejí za nepotřebné komodity, na které si berou spotřebitelské úvěry, trendem dnešní doby jsou také virtuální úvěrové karty. Nejhorší situace nastane, když si lidé začnou půjčovat peníze na to, aby z nich spláceli své dosavadní dluhy, tak se velice rychle dostanou do situace, kdy jim dluhy přerostou přes hlavu a stanou se předluženými. Velmi častou chybou ze strany klientů bankovních i nebankovních institucí je, že podepisují smlouvy, aniž by si je pořádně přečetli. V současné době existují v České republice organizace, které pomáhají občanům ve finanční tísní a učí je finanční gramotnosti. Počet osobních bankrotů je však stále vysoký, proto je nezbytně nutné, aby se zvýšila informovanost občanů o negativních důsledcích zadluženosti.

V životě však mohou nastat situace, které člověk nedokáže ovlivnit, příkladem je dlouhodobá nemoc, ztráta zaměstnání, dlouhodobá ekonomická krize, která má za následek zvyšování nezaměstnanosti apod. Proti těmto negativním vlivům se člověk nedokáže ubránit a mnohdy se nevlastním zaviněním dostane do finanční tísně. Ať už je zavinění na straně dlužníka či ne, kdokoliv se může obrátit na insolvenční soud se žádostí o oddlužení. Každý však musí mít na paměti to, že možnost oddlužení je pro každého pouze jedna. Lidé, kterým byla tato možnost poskytnuta, by se měli naučit správně hospodařit se svými financemi a vzít si z celé situace ponaučení.

Diplomová práce by mohla být příručkou pro občany, kteří mají problémy se svými financemi. Práce obsahuje vysvětlení dané problematiky, také preventivní opatření, včetně organizací, které se tímto problémem zabývají a následné řešení pro občany, kteří se již dostali do situace, kdy nejsou schopni hradit své závazky.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

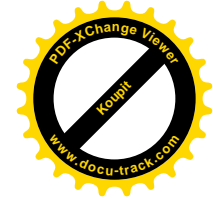
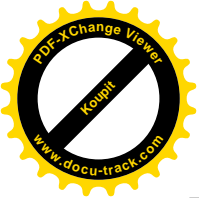
1. HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1.vyd.Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1.
2. KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER, L. SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v české republice v období 2008-2013* 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1.
3. MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2 vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 171 s. ISBN 80-901424-9-4.
4. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009. 394s. ISBN 978-80-7201-780-5.

Zákony a další právní předpisy

5. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění.
6. Zákon č. 110/2006 Sb, o životním a existenčním minimu, v platném znění.
7. Zákon č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění.
8. Zákon č.145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých, v platném znění.
9. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, v platném znění.
10. Nařízení vlády č.595/2006 sb. ze dne 12. prosince 2006, o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), v platném znění.

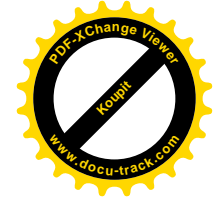
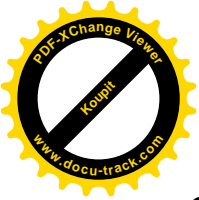
Článek v odborném časopise

11. JŮZLOVÁ, Petra. 300 000 Čechů nezvládá splácet své půjčky. *Lidové noviny*. 2013, roč.26, č.47. s.1. ISSN 0862-5921.
12. KALÁB, Vladimír. Růst půjček táhne internet. *Lidové noviny*. 2011 roč. 24, č.144. s.14. ISSN 0862-5921.

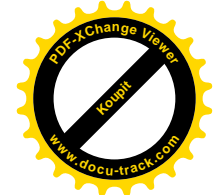
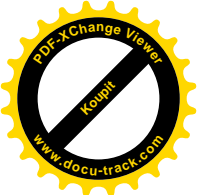
Elektronické dokumenty

13. BANKOVNÍ A NEBANKOVNÍ REGISTR. CRIF: *Úvěrový barometr k 30.9.2013* [online]. Dostupné z: <http://www.crif.cz/%C3%9A%C4%9B%C3%BD-Barometr/Pages/%C3%9A%C4%9B%C3%BD-Barometr---%C4%8Derven-2010.aspx>
14. BROŽ, Jan a Pavel NOVOTNÝ, Dva příběhy: rozchod je přivedl až k osobnímu bankrotu. *Idnes.cz finance* [online]. [cit.2012-01-19]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/dva-pribehy-rozchod-je-privedl-az-osobnimu-bankrotu-fy2-uver.aspx?c=A120109_1713015_uver_zuk
15. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. CZSO: *Zaměstnanost, nezaměstnanost – měsíční údaje* [online] CZSO [10.3.2014] Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_nezamestnanost_prace
16. EVROPSKÝ ROK BOJE PROTI CHUDOBĚ A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ. EY2010: *Předlužení* [online] Dostupné z: <http://www.ey2010.cz/predluzeni/>
17. FINANČNÍ GRAMOTNOST. *Poradenství, prevence a vzdělání v oblasti finanční gramotnosti občanů* [online]. Dostupné z: <http://www.financnigramotnost.eu/cs/>
18. FINANČNÍ VZDĚLÁNÍ. Ochrana klienta v bankovníctví [online]. Dostupné z: <http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=344>
19. GAJDOŠÍKOVÁ, Kateřina. *Osobní bankrot a jeho ekonomický a sociální dopad na dlužníka*. Ostrava 2011. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra účetnictví a daně.
20. MELKOVÁ, Gabriela. *Prevence zadlužování a řešení předluženosti*. Agentura pro sociální začleňování [online]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/prevence-zadluzovani-a-reseni-predluzenosti-v-socialne-vyloucenych-lokalitach>
21. PORADNA PŘI FINANČNÍ TÍSNĚ. *Poradna při finanční tísně* [online]. Dostupné z: http://www.financnitisen.cz/kdo_jsme.php
22. SVAČINA, Luboš. *Finanční poradenství naruby*. Měseč.cz [online]. [cit .2008-03-10]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/financni-poradenstvi-naruby/>

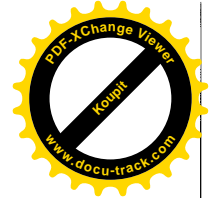
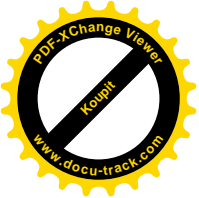

Seznam zkratek

apod.	A podobně
atd.	A tak dále
a.s.	akciová společnost
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
INS	Insolvence
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
KSBR	Krajský soud v Brně
KSCB	Krajský soud v Českých Budějovicích
KSHK	Krajský soud v Hradci Králové
KSLB	Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci
KSOL	Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci
KSOS	Krajský soud v Ostravě
KSPA	Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích
KSPH	Krajský soud v Praze
KSPL	Krajský soud v Plzni
KSUL	Krajský soud v Ústí nad Labem
např.	Například
NOZ	Nový občanský zákoník
o.p.s.	Obecně prospěšná společnost
o.s.	Odborový svaz
resp.	Respektive
RPSN	Roční procentuální sazba nákladů

Sb.	Sbírka
tj.	To je
tzn.	To znamená
tzv.	Takzvaný

Prohlášení o využití diplomové práce

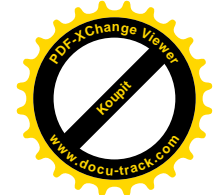
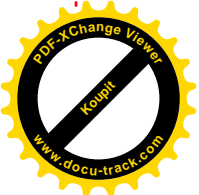
Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2014

Kolářová Natálie

Bc. Kolářová Natálie

Seznam příloh

Příloha č.1 – Návrh na povolení oddlužení

Příloha č.2 – Přihláška pohledávky

Příloha č.3 – Seznam dlužníků 2008

Příloha č.4 – Seznam dlužníků 2013